

ปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่นกรณีศึกษา
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง
อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

นางสาวกุลิสรา ก้อนจันทร์เทศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกเมืองการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2558

**Positive Factors to Enhance Women's Roles in Local Politics: A Case Study of
Nong Luang Subdistrict, Tatako District, Nakonsawan Province**

Miss Kulissara Konjutes

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Local Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2015

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหาร
ส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ชื่อและนามสกุล นางสาวกฤติสรา ก้อนจันทร์เทศ

วิชาเอก การเมืองการปกครองท้องถิ่น

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมปฤณ นิยมไทย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวลัญช์ โรจนพล

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. สิตา สัมฤทธิ์)

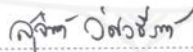
..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมปฤณ นิยมไทย)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวลัญช์ โรจนพล)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน โดยเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปฤถะ นิยมไทย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่กรุณาให้คำแนะนำคำปรึกษา ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความเมตตาเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

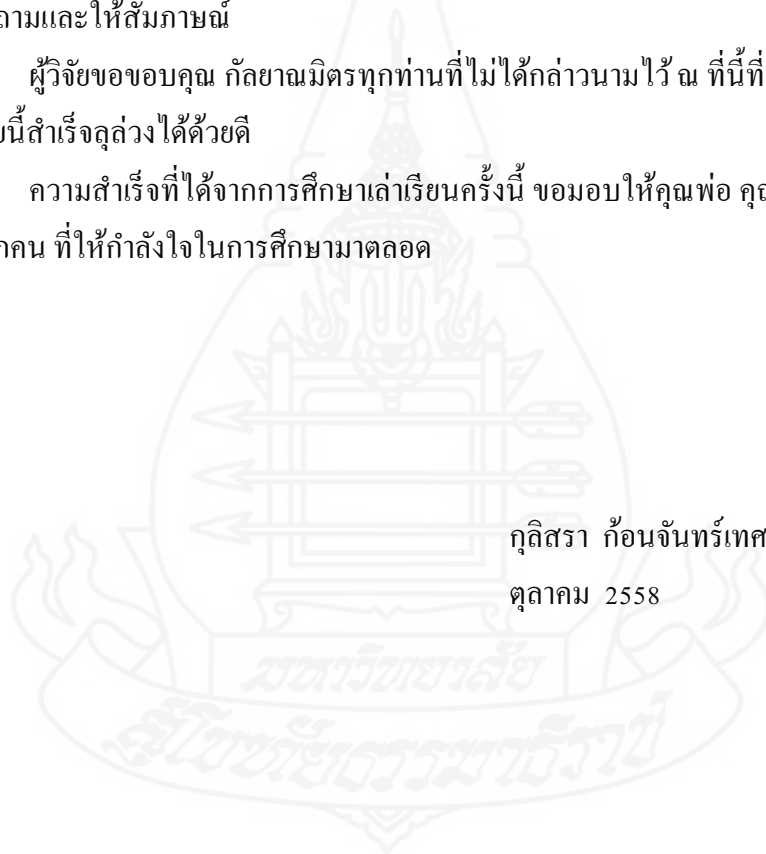
ขอกราบขอบพระคุณนายก อบต. สมาชิก อบต. และผู้นำ ในเขตบริการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์ ทุกท่านที่กรุณาและเสียสละเวลาการตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณ กัลยาณมิตรทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ที่ส่วนช่วยเหลือจนทำให้การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ความสำเร็จที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนครั้งนี้ ขอมอบให้คุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัว และเพื่อนๆ ทุกคน ที่ให้กำลังใจในการศึกษามาตลอด

กุลิสรา ก้อนจันทร์เทศ

ตุลาคม 2558

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วน
ตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

ผู้วิจัย นางสาวกุลิสรา ก้อนจันทร์เทศ รหัสนักศึกษา 2558000937

ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ นิยมไทย
(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวัลย์ วิจารณ์ โจรินพล ปีการศึกษา 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยสำคัญของสภาพแวดล้อมทาง
การเมืองที่ส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น (2) ศึกษาบทบาทสตรีที่ส่งผลต่อการเมือง
ท้องถิ่น (3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น (4) เสนอข้อเสนอแนะ
แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปพัฒนาบทบาทสตรีของ
หน่วยงานหรือองค์กรอื่นได้

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำและนักการเมืองท้องถิ่นที่
เป็นสตรีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 15 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลเชิง
พรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า (1) ปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง คือ
การได้รับการยกย่องความต้องการรับใช้ชุมชนและความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
ของตนเองให้ดีขึ้น (2) บทบาทสตรีที่ความต้องการรับใช้ชุมชนส่งผลต่อการเมืองท้องถิ่น คือการ
สร้างความเป็นธรรมได้ด้วยตนเอง และการเป็นผู้นำที่ดีต้องมีใจเป็นกลาง ยอมรับความคิดเห็นจาก
ทุกฝ่ายซึ่งจะโยงไปสู่ปัจจัยส่งเสริมด้านการรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่น (3) ปัญหาและอุปสรรค
ของบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นของสตรี คือการขาดการสนับสนุนทั้งภายในและภายนอก จาก
หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง ค่านิยมทางเพศระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงของคนรุ่นเก่า และความไม่
เชื่อมั่นในการทำงานของสตรี (4) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะคือการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม
มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบความจริงใจ ความ
ตรงต่อเวลา มีการแสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอเพื่อนำมาพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้
มากขึ้น

คำสำคัญ ปัจจัยส่งเสริม บทบาทสตรี องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง จังหวัดนครสวรรค์

Thesis title: Positive Factors to Enhance Women's Roles in Local Politics: A Case Study of Nong Luang Subdistrict, Tatako District, Nakonsawan Province

Researcher: Miss Kulissara Konjutes; **ID:** 2558000937; **Degree:** Master of Political Science;

Thesis advisors: (1) Dr. Somprin Niyomthai, Assistant Professor;

(2) Dr. Wornwaluncha Rojanapol, Assistant Professor; **Academic year:** 2015

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the political environment factors that enhanced the roles of women in local politics; (2) to study women's roles that affected local politics; (3) to study problems and obstacles to women's roles in local politics; and (4) to recommend to solve those problems, which could be applied to develop women's roles in other organizations as well.

This a qualitative research was based on in-depth interviews with 15 key informants, chosen through purposive sampling, consisting of female local leaders and politicians. Data were analyzed through descriptive analysis.

The results showed that (1) the political environment factors that enhanced the roles of women in local politics were praise and admiration, desire to serve the community and desire to develop one's community and make it better, (2) women's role in serving the community affected local politics by enabling women to create fairness themselves. Women's role in being good impartial leaders and accepting the views of every side was linked to the enhancing factor of maintaining the locality's best interests, (3) obstacles to women's role in local politics were a lack of internal and external support from related agencies; the older generation's values about the roles of men and women; and lack of confidence in women's work, (4) recommendations are to realize of the common interest more than one's own benefit; to be ethical, honest, sincere, responsible, and punctual; and to constantly seek new knowledge and apply it to develop one's abilities.

Keywords: Positive factors, Women's Roles Enhancement, Nong Luang Sub-district
Administrative Organization, Nakonsawan Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสตรีนิยม	7
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	14
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ	36
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	37
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	39
ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์	39
ตอนที่ 2 ปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น	40
ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นสตรี	45
ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อนำไปพัฒนาต่อ	51
สรุป	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	56
สรุปผลการวิจัย	56
อภิปรายผลการวิจัย	58
ข้อเสนอแนะของผู้ทำการวิจัย	60
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	62
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	66
แบบสัมภาษณ์	67
ประวัติผู้วิจัย	72

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เรื่องสิทธิของสตรีและความเสมอภาคระหว่างบุรุษกับสตรี ในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ได้เป็นประเด็นสำคัญในความพยายามขององค์กรทางสังคมที่ให้มีนโยบายส่งเสริมสิทธิและบทบาทผู้นำสตรีทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้สหประชาชาติยังได้มีการทำอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms Discrimination against Woman : CEDAW) เป็นอนุสัญญาที่จัดทำขึ้นโดยสหประชาชาติ และได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติ และได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติสมัยที่ 34 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2522 ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ โดยการภาคยานุวัติ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน 2528 ซึ่งการเป็นรัฐภาคีของไทยนั้น ทำให้รัฐบาลไทยต้องตระหนักว่ามีการเลือกปฏิบัติต่อสตรีเกิดขึ้นในประเทศ และรัฐภาคีมีพันธะสัญญาที่จะต้องเคารพ คุ้มครอง และให้สิทธิที่พึงมีแก่ผู้หญิง ดังนั้นรัฐจึงมีข้อผูกพันที่จะต้องแก้ไขโดยการยกเลิกกฎหมายที่มีประสิทธิภาพที่ทำให้ผู้หญิงถูกละเมิดสามารถร้องขอความเป็นธรรมได้ ส่งเสริมความเสมอภาคด้วยมาตรการที่เหมาะสมและมาตรการพิเศษชั่วคราว และรายงานผลการดำเนินการตามมาตรการต่างๆ ต่อสหประชาชาติทุก 4 ปี

หรือแม้แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศก็ได้แก้ไขกฎหมายให้สตรีสามารถดำรงตำแหน่งต่างๆ ได้เพิ่มขึ้น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้พิพากษา และ อัยการ เป็นต้น ดังในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550 ก็ยังมีบทบัญญัติที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไทย ได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามมาตรา 87 (5) กำหนดไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริมและให้การศึกษาก่อนแก่ประชาชน เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยสุจริตและ

เที่ยงธรรม อนึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรฐานนี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน”

อย่างไรก็ตามในประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนา การพัฒนาบทบาทสตรีในฐานะผู้นำทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองเป็นไปอย่างล่าช้า แต่ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา นับแต่โลกได้ก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 เกิดรูปธรรมใหม่ๆ ที่เด่นชัดเกี่ยวกับบทบาทผู้นำสตรี โดยเฉพาะในด้านการเมือง อย่างเช่น “อองซาน ซูจี” ตัวแทนของผู้หญิงในการต่อสู้เพื่อสันติภาพและความยุติธรรม ในประเทศพม่า ซึ่งถือว่าเป็นแบบฉบับของผู้หญิงที่ลุกขึ้นยืนต่อสู้เพื่อมวลชน เขยอมนสละความสุขและโอกาสทุกอย่างในชีวิต ซึ่งเรื่องนี้แม้เป็นผู้ชายออกสามศอกก็ยังถือว่าเป็นเรื่องยากยิ่ง (ธีระวุฒิ ปัญญา 2556, น.30) อีกประเทศที่เพิ่งได้ผู้นำที่เป็นสตรีจนทั่วโลกกล่าวขานถึงนั่นคือ เกาหลีใต้ ซึ่งหากย้อนกลับไปดูประวัติศาสตร์ของประเทศนี้แล้วล้วนเคยปกครองด้วยผู้ชายมาแทบทั้งสิ้น ซึ่งพอมาถึงยุคนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยมีผู้หญิงเข้ามารับตำแหน่งประธานาธิบดี ได้แก่ “นางปาร์ค กึนเฮ” ซึ่งการพิชิตใจชาวเกาหลีทั้งประเทศครั้งนี้ของเธอนั้น ได้มีความหมายและความคาดหวังมากมายที่รอคอยให้เธอได้พิสูจน์ในอนาคต (ธีระวุฒิ ปัญญา 2556, น.93)

หากเมื่อมองกลับเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ในอดีตกาลทั้งจากประเภท ตำนาน หลักศิลาจารึก การบันทึกความทรงจำ ตลอดจนพงศาวดารไทยหลายเล่มก็ได้ค้นพบว่ามีสตรีไทยหลายคนได้เสียสละเพื่อกอบกู้เอกราชไทยอย่างหาว่าหาญจนถูกจารึกชื่อไว้ในประวัติศาสตร์ เช่น สมเด็จพระศรีสุริเยทศ พระเทพกษัตรี ท้าวศรีสุนทร ท้าวสุรนารี เป็นต้น จนถึงปัจจุบันยังเกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองคือ การที่ประชาชนมีมติร่วมกันให้ผู้หญิงก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี คือ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร แม้ว่าหลายคนอาจมองเป็นข้อยกเว้นเพราะอาจได้รับการเลือกตั้งโดยอาศัยบารมีของพี่ชายก็ตาม แต่ทั้งนี้ก็แสดงถึงบทบาทของสตรีในการก้าวขึ้นเป็นผู้นำทางการเมืองการปกครองของประเทศไทย

และจากปรากฏการณ์นี้ จะเห็นได้ว่าประเทศไทยทั้งหน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ สถาบันต่างๆ ได้ให้ความสำคัญและพยายามส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีในการเมืองมากขึ้น รวมถึงการเมืองท้องถิ่นทั่วประเทศ ดังเห็นได้จากการที่มีผลงานวิชาการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก ทั้งจากงานที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการเข้าสู่การเมืองของสตรี การยอมรับบทบาททางการเมืองหรืออุปสรรคในการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรี

ในเกือบทั่วโลกใช้วิธีการที่เรียกว่า “โควตา” ซึ่งเป็นวิธีการเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรม เพื่อเพิ่มจำนวนในวงการการเมือง ซึ่งโควตานี้เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจนว่า ในการเมืองระดับชาติต้องมีสัดส่วนหรือจำนวนนักการเมืองผู้หญิงจำนวนเท่าใด และสำหรับกรณีของประเทศ

ไทยหากเลือกใช้ระบบโควตาก็จะทำให้จำนวนนักการเมืองผู้หญิงของไทยเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตามการเพิ่มเชิงคุณภาพมีความสำคัญยิ่งไปกว่าการเพิ่มเชิงปริมาณ เพราะหากแม้มีจำนวนนักการเมืองที่ไม่มีคุณภาพ ไม่ได้ใช้คุณลักษณะแห่งความเป็นหญิงในการทำงานทางการเมือง ก็เป็นเพียงการทำให้สัดส่วนหรือค่าร้อยละของนักการเมืองหญิงเพิ่มขึ้นเท่านั้นแต่ท้ายสุดก็ไม่ได้ทำให้ชุมชนหรือสังคมบรรลุผลตามที่คาดหวังไว้

ซึ่งในระดับท้องถิ่นนั้นสตรีต้องเผชิญปัญหาทั้งในด้านทัศนคติ ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเครือข่ายในระดับชาติ ทั้งยังมีข้อจำกัดจากกระบวนการเลือกตั้ง ขาดกฎหมายระเบียบต่างๆ สนับสนุนผู้หญิงเข้าสู่การเมือง และผู้มีสิทธิ์ในการเลือกตั้งที่เป็นผู้หญิงเองยังขาดความเข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของการเลือกผู้หญิงเข้าไปเป็นนักการเมือง

แต่หากมองถึงความสำคัญหรือข้อดีเมื่อมีผู้หญิงเข้าร่วมในทางการเมืองนับเป็นการสร้างความหลากหลาย ในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพทางการเมือง เนื่องจากมุมมองและประสบการณ์ที่แตกต่างจากชายจะช่วยให้มีความละเอียดรอบคอบในการจัดสรรงบประมาณ และมีแผนงาน โครงการในการให้ความสำคัญกับงานด้านคุณภาพชีวิตของครอบครัวและชุมชน รวมทั้งงานด้านสวัสดิการสังคม นอกจากนี้ยังเป็นหนทางหนึ่งที่เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้สังคมเห็นความสำคัญ กระตุ้นให้พรรคการเมืองเห็นความสำคัญของผู้หญิง และส่งเสริมผู้หญิงในการลงสมัครเลือกตั้งและเผยแพร่ความรู้แก่ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้หญิงลงสมัครรับเลือกตั้งและส่งเสริมให้มีการเลือกตั้งหญิงและชายเป็นผู้แทนทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน

การศึกษาถึงประเด็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สตรีมีบทบาททางการเมืองนั้น ในที่นี้ผู้ทำการศึกษาวิจัยมองเห็นถึงวิวัฒนาการทางการเมืองสตรีในจังหวัดนครสวรรค์ นับจากมีการก่อตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นในแต่ละตำบลในเขตพื้นที่อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ เดิมในระยะแรกเริ่มนั้นยังไม่มีสตรีเข้ามามีบทบาท จนกระทั่งดำเนินงานมาหลายสมัยเริ่มมีสตรีให้ความสนใจเข้ามาลงสมัครเพื่อช่วงชิงตำแหน่งสมาชิก อบต. เพิ่มขึ้น บ้างก็สมหวังเพราะอยากเห็นสตรีทำงานด้านนี้ บ้างก็ไม่สมหวังเพราะยังไม่เกิดการยอมรับ และบางท่านที่ได้รับการยอมรับก็ประสบความสำเร็จก้าวไปสู่การเมืองระดับจังหวัดต่อไป

จากจุดนี้ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยมองมายังพื้นที่หนึ่งของจังหวัดนครสวรรค์ นั่นคือองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ เพราะการเลือกตั้งครั้งล่าสุดและยังมีการดำรงตำแหน่งอยู่จนถึงปัจจุบันนี้นั้น มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างชัดเจน นั่นคือนายก อบต. ได้เปลี่ยนจากผู้ชายมาเป็นผู้หญิง และผู้ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นสมาชิก อบต. ก็เป็นสตรีมากกว่าทุกครั้งนับจากมีการเลือกตั้งมา การศึกษาถึงประเด็นปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมือง

ท้องถิ่นในเขตบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวงอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจมากขึ้น สตรีได้เริ่มออกมามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น อันถือเป็นสิ่งที่ดีมากเสมือนเป็นการประกาศศักยภาพของสตรี ให้สังคมภายนอกได้รับรู้ถึงภาวะที่แปรเปลี่ยนทั้งด้านความรู้ ความสามารถและความเข้มแข็งของสตรีได้เป็นอย่างดี

ผู้ศึกษาวิจัยหวังว่าการวิจัยจะสามารถทำให้มองเห็นถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้สตรีเข้ามามีบทบาทการเมืองท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นทุนทางสังคมซึ่งถ้ามีมากจะทำให้สตรีเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ทุนในที่นี้หมายถึง ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความเชื่อมั่นในกันและกัน รวมถึงบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาและการให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินบทบาทนักการเมืองท้องถิ่น หรือบทบาทผู้นำท้องถิ่นของสตรีในภาคพื้นบ้านได้ ส่วนด้านการปฏิบัตินั้น นักการเมืองสตรี หรือผู้มีบทบาทผู้นำท้องถิ่นอื่นๆ สามารถนำเอาแนวคิดต่างๆ ในกรณีศึกษานี้ไปเป็นแนวทางปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น หรือพัฒนาในหน้าที่ความรับผิดชอบของสตรีท่านอื่นๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์

2.3 เพื่อเสนอข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปพัฒนาบทบาทสตรีของหน่วยงานหรือองค์กรอื่นได้

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

เนื่องจากสตรีเริ่มมีบทบาทและได้รับการยอมรับเพิ่มมากขึ้น สังคมส่วนใหญ่เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของสตรี และต้องการให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมและมีบทบาททางด้านการบริหาร เพราะสตรีสามารถเป็นตัวแทนในงานบางอย่างที่ผู้ชายอาจทำไม่ได้หรือถ้าทำได้ก็ทำได้ไม่เท่าสตรี เช่น งานที่เกี่ยวข้องโดยตรงของสตรี แต่ทั้งนี้สตรีก็ต้องปรับบทบาทของ

ตัวเองให้เป็นที่นับถือ และเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยต้องอาศัยการเรียนรู้ และสร้างตัวเองให้เป็นที่ยอมรับ

ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น โดยมุ่งศึกษาถึงการตัดสินใจในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองท้องถิ่น เช่น การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว ทูตทางสังคม การมีส่วนร่วมในชุมชน เป็นต้น และเมื่อตัดสินใจเข้ามาดำเนินบทบาททางการเมืองแล้ว ต้องพบเจอกับปัญหาอุปสรรคอะไร มีแนวทางในการแก้ไขอย่างไร

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีแนวคิดในการ เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น โดยที่ผู้ศึกษาวิจัยจะได้ศึกษาทฤษฎีแนวคิด กรอบแนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมไปถึงเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร การค้นข้อมูลคว้าจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นพื้นฐานในการทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น โดยศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมบทบาททางการเมืองท้องถิ่นของสตรี ในด้านการสนับสนุนกิจกรรม การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา เป็นต้น

4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ในการวิจัยกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นสตรี กลุ่มสตรีที่มีบทบาทผู้นำในท้องถิ่น ได้แก่ นายก อบต. 1 คน สมาชิก อบต. 4 คน และสตรีที่มีบทบาทผู้นำในท้องถิ่น 10 คน รวมเป็น 15 คน ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ โดยได้มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง การที่ผู้วิจัยเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงนั้น โดยเหตุผลสำคัญที่เลือกศึกษากลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้ เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และผู้ทำการวิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งกลุ่มเป้าหมายนี้ มีความเป็นผู้นำสตรีที่มีบทบาทโดดเด่นเป็นอย่างมาก เช่น การได้รับรางวัลให้ศึกษาดูงานยังต่างประเทศ เป็นผู้นำในการรณรงค์ให้สตรีเห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง รวมไปถึงบทบาทสำคัญต่างในท้องถิ่นอันนำมาซึ่งส่งเสริมบทบาทสตรีในด้านต่างๆ

4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ทำการศึกษาวิจัย

จะได้ทำการศึกษาในช่วงเวลาที่กลุ่มเป้าหมายดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือช่วงเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายในช่วงเวลาระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2557 ถึง 31 กรกฎาคม 2557 โดยลักษณะงานนั้นต้องเกี่ยวข้องกับการดำเนินบทบาทในฐานะผู้นำสตรี

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นการศึกษาถึงปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น บทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นิยามศัพท์เฉพาะต่อไปนี้ขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการศึกษาคือ

5.1 **ปัจจัย** หมายถึง องค์ประกอบ หรือเหตุอันทำให้เกิดผลอันนำมาซึ่งการเข้าสู่บทบาททางการเมืองของสตรีในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

5.2 **บทบาทสตรี** หมายถึง สตรีที่มีบทบาทในการเมืองท้องถิ่น หรือมีบทบาทผู้นำสตรีในท้องถิ่น การกระทำหรือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ รวมไปถึงการปฏิบัติอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และประชาชนส่วนรวมในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

5.2 **การเมืองท้องถิ่น** หมายถึง ขอบเขตพื้นที่ ขอบเขตความรับผิดชอบ ที่ซึ่งดำรงชีวิตอยู่ภายใต้กฎที่มีร่วมกัน มีการตัดสินใจร่วมกัน การเมืองท้องถิ่นในที่นี้คือขอบเขตพื้นที่การดำรงชีวิตร่วมกันภายใต้เขตบริการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 จากการศึกษาทำให้ทราบถึงปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์

6.2 จากการศึกษาทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์

6.3 จากการศึกษาสามารถเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนสามารถนำข้อเสนอแนะไปพัฒนาบทบาทสตรีของหน่วยงานหรือองค์กรอื่นได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง ปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น ผู้ศึกษานำกรอบแนวคิด ทฤษฎีในเรื่องของปัจจัยส่งเสริมบทบาททางการเมืองท้องถิ่นของสตรี โดยเน้นศึกษาเนื้อหาปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น ที่ส่งผลต่อการดำเนินบทบาททางการเมืองท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทาง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสตรีนิยม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสตรีนิยม

แนวคิดสตรีนิยมมีความเป็นมาเริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์ การก่อเกิดและการยอมรับในเรื่องสิทธิมนุษยชน การให้ความสำคัญกับความเป็นประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงการผลิตแบบเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีได้ทำให้ผู้หญิงส่วนหนึ่งได้รับโอกาสการศึกษาเช่นเดียวกับผู้ชาย ผู้หญิงได้ทำงานนอกบ้านมากขึ้น สิ่งต่างเหล่านี้ทำให้เกิดการตั้งคำถามต่อความเชื่อเดิมๆ ที่เสนอว่าผู้หญิงมีสถานะที่ด้อยกว่าชาย และความแตกต่างของผู้หญิงและผู้ชายเป็นเรื่องตามธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ รวมทั้งการพยายามหาคำตอบว่าทำไมความเชื่อเช่นนี้เกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้มาเป็นเวลานาน เกิดการตั้งคำถามการหาคำอธิบาย และการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเปลี่ยนแปลงความเชื่อตลอดจนสภาพแห่งความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศนี้ได้มีการเรียกรวมๆ ว่าสตรีนิยม (Feminism)

สตรีนิยมได้เติบโตอย่างรวดเร็วในช่วง 40 ปีหลังของศตวรรษที่ 20 นำไปสู่การศึกษาเกี่ยวกับผู้หญิงในมิติต่างๆ โดยให้ความสำคัญในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และได้ใช้ความคิดรวบยอดในเรื่องความเป็นเพศ (Gender) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ที่สำคัญ ความเคลื่อนไหวทางเพศได้ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวเรียกร้องความเท่าเทียมกันระหว่างเพศมาโดยตลอด

โดยเฉพาะในช่วงสี่ทศวรรษที่ผ่านมา ในช่วงเวลาดังกล่าวยังได้เกิดการศึกษาคำอธิบายหรือแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นรองของผู้หญิงในด้านต่างๆ อย่างมากมายอีกด้วย

คำอธิบายหรือแนวคิดทางสตรีนิยมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดกระแสหลักๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นเสรีนิยม (Liberalism) ลัทธิมาร์กซ์ (Marxism) จิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) หรือแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) นักสตรีนิยมได้นำแนวคิดเหล่านั้นมาขยายความ ปรับแต่งให้กลายเป็นกรอบทฤษฎีที่กว้างขึ้นและใช้อ้างอิงได้ (Arneil 1999) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นหลายสำนักคิดด้วยกัน และในปัจจุบันคนส่วนใหญ่ยอมรับประเด็นที่นักสิทธิสตรีนำเสนอ โดยเฉพาะประเด็นเรื่องเพศ เรื่องความเสมอภาค ประเด็นเหล่านี้ได้มีสื่อออกไปไม่เฉพาะแต่ในตะวันตกเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิสตรีในประเทศอื่นๆ ด้วยเช่นกัน และเป็นประเด็นปัญหาที่ควรจะหยิบยกมาพิจารณาในการแก้ไขปัญหาครอบครัว และปัญหาสังคมของผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้สตรีนิยมมีประวัติความเป็นมาในประเทศต่างๆ ดังนี้

สตรีนิยมในประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษถือว่าเป็นจะเริ่มต้นของขบวนการสิทธิสตรีทั้งประเทศและตะวันออก สตรีนิยมในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นความพยายามที่จะกำจัดการใช้อำนาจระหว่างเพศ และเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม สิทธิสตรีที่เกี่ยวข้องทั้งทางวัฒนธรรม กฎหมาย สังคม และเศรษฐกิจ หนังสือเกี่ยวกับผู้หญิงที่ไม่ได้รับความเสมอภาคถูกค้นพบเมื่อคริสต์วรรษที่ 18 โดยแมรี แอสเทลล์ (Marry Astell) เรื่อง Some Relection upon Marriage เป็นการเปิดประเด็นของสิทธิความเสมอภาคของทั้งหญิงชาย ทั้งในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ และได้นำไปสู่การจัดเป็นองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับผู้หญิง ในช่วงประมาณปี ค.ศ.1840 สิทธิสตรีมีเรื่องที่สำคัญคือการกดขี่ (oppression) และได้มีการเคลื่อนไหวเรื่องการข่มขืน การทำร้ายเด็ก การทำแท้ง ในปี ค.ศ. 1991 และในคริสต์วรรษที่ 19 และ 20 มีขบวนการสิทธิสตรีที่มีการเคลื่อนไหวมากในเรื่องความเสมอภาคและโอกาสของผู้หญิง

สตรีนิยมในประเทศอังกฤษเริ่มเป็นที่รู้จักโดย โจเซฟิน บัตเลอร์ (Josephine Butler) โดยได้มีขบวนการรณรงค์ในปี ค.ศ.1864 เรื่องการติดโรคของผู้หญิง ซึ่งเป็นผู้ทำกรักษาพยาบาลให้กับผู้หญิงโดยรักษาโรคติดต่อทางเพศ โดยเฉพาะผู้หญิงโสเภณี และยังสามารถเป็นสาระสำคัญในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงที่ทำให้ผู้หญิงตกต่ำกว่าผู้ชาย และจากนั้นภาคประชาชนหรือองค์กรต่างๆ ก็ได้หันมาให้ความสนใจกับสิทธิสตรีและได้ตั้งองค์กรต่างๆ เกี่ยวกับสิทธินิยมขึ้นมาก และที่สำคัญคือในปี ค.ศ.1913 ได้มีการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงในแถบเอเชีย เพื่อปลดปล่อยให้ผู้หญิงเป็นอิสระและเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองสงบลง ได้มีการจัดตั้งสมาคมระดับชาติเกี่ยวกับผู้หญิงขึ้น สภาวะสตรีใน 16 ประเทศ ในกลุ่มโลกที่สาม ซึ่งในระยะแรกของศตวรรษที่ 20 ได้มีการ

เยี่ยมผู้หญิงในโลกที่สามจากกลุ่มสิทธิสตรียุโรปผู้มีบทบาทสำคัญได้แก่ เอลลีย์ คีย์ (Elley Key) แอนนี บีแซนต์ (Annie Bessant) และมาร์กาเรต แซนเกอร์ (Margaret Sanger) ซึ่งก่อให้เกิดกิจกรรมหลายลักษณะและขบวนการเคลื่อนไหวของผู้หญิงในเรื่องต่างๆ แต่แนวคิดของตะวันตกอาจนำมาใช้ไม่ได้ทั้งหมดกับผู้หญิงในโลกที่สาม เช่น ชนชั้นทางสังคมระหว่างเพศและเรื่องผู้หญิงอยู่ในขบวนการพรรคการเมืองของแต่ละประเทศ

ในส่วนของสิทธิสตรีในประเทศไทยนั้น จะเห็นได้ว่าขบวนการเคลื่อนไหวของสตรีไทยได้มีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานภาพตั้งแต่ระบบการเมืองการปกครอง ในการเปลี่ยนแปลงนั้นเริ่มจากระบบการปกครองโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเริ่มปรากฏชัดในสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่ากฎหมายเก่าไม่ยุติธรรม เช่น การขายเมีย หรือการบังคับให้ลูกสาวแต่งงานโดยไม่เต็มใจ จึงโปรดเกล้าให้เลิกเสีย และต่อจากนั้นก็ได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาคระหว่างหญิงและชายมาโดยตลอด โดยเฉพาะกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัว นับได้ว่าสตรีไทยไม่ได้มีความยากลำบากในการต่อสู้เพื่อความเสมอภาค แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าสตรีไทยส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนา ได้รับโอกาสทางกฎหมายหลายๆ ด้าน แต่ในทางปฏิบัติก็ยังมีกีดกันและการปิดกั้น โอกาสผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ซึ่งสมควรที่จะได้รับการพัฒนาเรื่องนี้ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเป็นการให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งผู้หญิงก็เป็นกลุ่มหนึ่งในเรื่องสิทธิมนุษยชนเช่นกัน แม้ว่าการเรียกร้องสิทธิสตรีจะมีพัฒนาการมายาวนานและนานาประเทศให้ความสนใจในประเด็นสิทธิสตรีมากขึ้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า การเรียกร้องนี้ควรจะยุติ และในบางสังคมความเสมอภาคที่แท้จริงยังไม่ได้เกิดขึ้น และยังคงต้องมีการค้นหาต่อไปว่า ความเสมอภาคระหว่างผู้ชายและผู้หญิงที่แท้จริงคือจุดใด และจะหาอย่างไรเพื่อที่จะขจัดความเป็นเพศออกไปได้

ปัจจัยโครงสร้างครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการแบ่งงานระหว่างเพศและยังผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสถานะภาพหญิงและชายในครอบครัว ซึ่งเกิดจากระบบคิดที่แบ่งสังคมออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นสาธารณะ (Public) อันได้แก่ เรื่องนอกบ้านหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยกล่าวว่าโลกส่วนที่เป็นโลกหรือสังคมของผู้ชาย และส่วนที่เป็นเรื่องส่วนตัว (Private) อันได้แก่ เรื่องในบ้านหรือการดูแลบ้านเรือนและสมาชิกภายในครอบครัว โดยมองว่าโลกส่วนนี้เป็นของผู้หญิง ทำให้ผู้ชายมักอยู่ในฐานผู้ผลิต เลี้ยงดูครอบครัว จึงอยู่ในฐานะที่เหนือและมีอำนาจมากกว่าผู้หญิง เป็นบทบาททางเพศแบบประเพณีหรือไม่เสมอภาคนั่นเอง

ปัจจัยทางวัฒนธรรมและบรรทัดฐานทางสังคม กล่าวคือ ในแต่ละวัฒนธรรมสมาชิกหญิงชาย เมื่อแรกเกิดจะถูกปลูกฝังให้มีอุปนิสัยแตกต่างกันออกไป โดยสมาชิกใหม่ต้องยอมรับเจต

คติและบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ให้โดยอาศัยพื้นฐานมาจากเพศที่กำหนดโดยธรรมชาติ ซึ่งจะแตกต่างกันออกไปในเกือบทุกสังคมขึ้นอยู่กับค่านิยมและความเชื่อของแต่ละวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้เพราะบทบาทที่กำหนดขึ้นเป็นสิ่งที่ไม่ยั่งยืน

เหตุที่ความสำคัญเรื่องความเท่าเทียมทางเพศปรากฏมากขึ้นนี้ เนื่องจากข้อมูลการวิจัยระดับโลกบ่งชี้ว่า ความเท่าเทียมระหว่างผู้ชายและผู้หญิงนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพของประเทศ เช่น การลดความไม่เท่าเทียมระหว่างชายและหญิงได้ทั้งด้านการเมือง การดำรงชีวิต กฎหมาย การได้รับสิทธิและโอกาสในการจ้างงาน ฯลฯ

จากที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าคำอธิบายหรือแนวคิดทางสตรีนิยมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดกระแสหลักๆ ที่มีอยู่ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเสรีนิยม ลัทธิมาร์กซ์ จิตวิเคราะห์ หรือแนวคิดหลังสมัยใหม่ นักสตรีนิยมได้นำแนวคิดเหล่านั้นมาขยายความ ปรับแต่งให้กลายเป็นกรอบทฤษฎีที่กว้างขึ้นและใช้อ้างอิงได้หลายสำนักคิดด้วยกัน ได้แก่

1. สตรีนิยมแบบเสรีนิยม (Liberalism Feminism) การพัฒนาแนวคิดเสรีนิยมในคริสต์วรรษที่ 18 เกิดขึ้นจากกลุ่มที่ต่อต้านกลุ่มกระฎุมพี และพวกศักดินา ภายใต้ระบบศักดินาฐานะสังคมถูกกำหนดมาแต่กำเนิด แนวคิดเสรีนิยมยืนยันว่าฐานะทางสังคมควรจะถูกกำหนดโดยความสามารถและทักษะของปัจเจกบุคคล และวัดโดยความสำเร็จของบุคคลในการแข่งขันกับบุคคลอื่น ซึ่งสตรีนิยมสายเสรีนิยมถือว่าเป็นสำนักคิดแรกและถูกมองว่าเป็นแนวคิดกระแสหลักของสตรีนิยม เพราะคนส่วนใหญ่จะคุ้นเคยกับแนวคิดนี้ สตรีนิยมแบบเสรีนิยมได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากแนวคิดเสรีนิยมที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันของมนุษย์โดยเฉพาะในทางกฎหมาย ให้ความสำคัญต่อปัจเจกนิยมที่มีเหตุผล ทำให้นักสตรีนิยมในแนวนี้มักเรียกร้องให้ผู้หญิงเปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นคนมีเหตุผล ปรับปรุงตนเองให้เหมือนกับผู้ชาย เช่น ต้องไม่ใช่อารมณ์ไม่แสดงความอ่อนแอ และเชื่อว่าผู้หญิงและผู้ชายไม่มีความแตกต่างกันเป็นมนุษย์เหมือนกัน

ดังนั้นผู้หญิงควรมีโอกาสที่จะทำทุกอย่างให้ได้เหมือนผู้ชาย เรียกร้องให้ผู้หญิงมีโอกาสที่เท่าเทียมในการแข่งขันภายในระบบสังคมที่เป็นอยู่โดยเฉพาะในปริมนทลสาธาณะ ให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย ทางการเมือง เพื่อสิทธิของปัจเจกบุคคลในการแข่งขันในตลาดสาธาณะ เพราะเชื่อว่าถ้าผู้หญิงมีโอกาสที่เท่าเทียมแล้ว ผู้หญิงจะเป็นเหมือนผู้ชายได้ทุกอย่าง การต่อสู้หลักของสตรีนิยมแบบเสรีนี้คือ การต่อสู้ผ่านทางการแก้ไขกฎหมาย หรือการแก้ไขในแนวสังคมสงเคราะห์ไม่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงที่โครงสร้างสังคม นักสตรีนิยมสายเสรีนิยมถูกวิจารณ์ค่อนข้างมากโดยเฉพาะการให้ความสำคัญเฉพาะประเด็นของกฎหมาย เพราะความด้อยโอกาสของผู้หญิงหลายประการไม่สามารถแก้ไขผ่านทางการแก้ไขกฎหมาย เช่น

ไม่มีกฎหมายใดระบุว่าผู้หญิงต้องเป็นหลักในการดูแลลูก แต่ผู้หญิงก็ต้องทำแม้ว่าจะไม่ต้องการทำทั้งนี้เพราะเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้หญิง

นอกจากนี้การเรียกร้องให้ผู้หญิงต้องปรับตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายหรือแสดงท่าทางตลอดจนการคิดอารมณ์ให้เหมือนผู้ชาย ก็ถูกวิจารณ์เช่นกันว่าเป็นการแสดงถึงการยอมรับให้ “ความเป็นผู้ชาย” เป็นตัวแบบของมนุษย์ที่พึงประสงค์ ซึ่งไม่น่าถูกต้องเพราะคุณลักษณะหลายๆ ประการของผู้ชาย เช่น การชอบแข่งขัน ไม่มีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ไม่มีความอ่อนโยน ความก้าวร้าว การเก็บกดทางอารมณ์ ล้วนไม่ใช่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของมนุษย์อีกต่อไป

2. สตรีนิยมแบบมาร์กซิสต์ (Marxism Feminism) เป็นอีกแนวคิดหนึ่งเกิดขึ้นในช่วงต้นทศวรรษที่ 1970 ได้รับอิทธิพลทางความคิดของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Mask) และเฟรดเดอริกซ์ เองเกลส์ (Frederick Engels) โดยเชื่อว่าการกดขี่ที่ผู้หญิงได้รับเป็นผลจากระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะในระบบการผลิตแบบทุนนิยม สตรีนิยมสายนี้เชื่อว่าระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมทำให้เกิดการแบ่งการทำงานออกเป็น งานบ้านที่ถือว่าเป็นงานที่ไม่ก่อให้เกิดผลผลิต ไม่มีคุณค่า และไม่มีค่าตอบแทน และงานนอกบ้านซึ่งเป็นงานที่ก่อให้เกิดผลผลิตมีค่าตอบแทน ระบบทุนนิยมพยายามที่จะให้เก็บผู้หญิงไว้ทำงานบ้าน การกระทำเช่นนี้ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อทุนนิยมเพราะผู้ชายสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่โดยไม่เสียเวลาในการทำงานบ้านทำอาหาร และนายทุนไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าแรงงานสูงขึ้นเพื่อนำมาจ่ายให้กับคนทำงานบ้านเพราะมีผู้หญิงหรือภรรยาทำให้อยู่แล้ว

ในกรณีที่ผู้หญิงได้มีโอกาสทำงานนอกบ้าน ภายใต้ระบบทุนนิยมที่เป็นอยู่ งานที่ผู้หญิงส่วนใหญ่ทำถูกถือว่าเป็น “งานของผู้หญิง” เช่น งานพยาบาล งานเย็บผ้า งานเลขานุการ ซึ่งเชื่อว่าเป็นงานที่คล้ายคลึงกับงานที่ผู้หญิงทำที่บ้าน จึงทำให้งานเหล่านั้นได้รับค่าตอบแทนต่ำเมื่อเทียบกับงานที่ผู้ชายส่วนใหญ่ทำ เพราะงานบ้านถูกตัดสินว่าเป็นค่าที่ไม่มีคุณค่าในระบบทุนนิยม ระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเศรษฐกิจแบบทุนนิยมจึงถือว่าเป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดของความเป็นรองของผู้หญิง ดังนั้นการต่อสู้ของผู้หญิงสำนัสตรีนิยมสายนี้คือ ต้องเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรมที่เป็นอยู่ การเสนอดังกล่าวทำให้สตรีนิยมสายมาร์กซิสต์ถูกวิจารณ์ว่ามองไม่เห็นการกดขี่ผู้หญิงในรูปแบบอื่นๆ ที่สำคัญ เช่น การกดขี่ที่ผู้หญิงได้รับในโลกส่วนตัว หรือภายในครอบครัว มองไม่เห็นว่าการกดขี่ผู้หญิงมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการกดขี่ทางชนชั้น ข้อวิจารณ์นี้นำไปสู่การเกิดขึ้นของสำนักคิดสตรีนิยมแบบสุดขั้ว (Radical Feminism)

3. แนวคิดสตรีนิยมแบบสุดขั้ว (Radical Feminism) อธิบายว่า การกดขี่ผู้หญิงที่เกิดขึ้นเพราะเธอเป็นผู้หญิง หรือผู้หญิงถูกกดขี่เพราะเพศของเธอ ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากอคติการชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) ระบบชายเป็นใหญ่ หมายถึง ระบบโครงสร้าง

สังคมและแนวการปฏิบัติที่ผู้ชายมีความเหนือกว่า กคจีและเออาร์ดเอาเปรียบผู้หญิง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นระบบที่ผู้ชายมีความเหนือกว่าผู้หญิงในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมืองหรือวัฒนธรรม กลุ่มแนวคิดนี้ให้ความสนใจต่อสถานะที่เป็นรองของผู้หญิงและมองว่าความเป็นรองที่เกิดขึ้น มีสาเหตุมาจากความต้องการเหนือกว่าของผู้ชาย และอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ได้พยายามสร้างความชอบธรรมต่อความเหนือกว่าของผู้ชาย และทำให้ความเหนือกว่านี้ดำรงอยู่ในความเชื่อของคนในสังคมผ่านทางกระบวนการขัดเกลาทางสังคมในรูปแบบต่างๆ สตรีนิยมสายนี้ได้มีการแตกย่อยเป็นสตรีเชิงวัฒนธรรม (cultural feminism) และสตรีนิยมเชิงนิเวศ (ecofeminism)

1) แนวคิดสตรีนิยมเชิงวัฒนธรรม จะยอมรับว่าผู้หญิงและผู้ชายมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันเหมือนที่เคยเชื่อกันในอดีต แต่นักสตรีนิยมสายนี้เสนอว่าคุณลักษณะที่เป็นหญิงนั้นดีกว่าหรือเหนือกว่าของผู้ชาย ไม่ใช่ด้อยกว่าดังที่เชื่อกันในอดีต ไม่ว่าจะเป็นความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผู้อื่น การเอาใจใส่ดูแล ความอ่อนโยน ความสันติ ไม่ก้าวร้าว ล้วนเป็นคุณลักษณะที่ผู้หญิงควรชื่นชม และรักษาความเป็นหญิงเหล่านั้นไว้

2) แนวคิดสตรีนิยมเชิงนิเวศ มีความเชื่อคล้ายคลึงกับสายวัฒนธรรมว่าผู้หญิงมีความแตกต่างจากผู้ชายและดีกว่าผู้ชายตามธรรมชาติ แต่เสนอเพิ่มเติมว่าผู้หญิงมีความใกล้ชิดหรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับธรรมชาติ เช่น การที่ผู้หญิงเป็นผู้ให้กำเนิดบุตร ทำให้ผู้หญิงเชื่อมโยงกับธรรมชาติ เชื่อมโยงกับโลก ส่วนผู้ชายนั้นใกล้ชิดกับวัฒนธรรม และในนามของวัฒนธรรมผู้ชายได้พยายามและประสบความสำเร็จในการข่มเหงรังแกทั้งผู้หญิงและธรรมชาติ การเชื่อมโยงผู้หญิงเข้ากับธรรมชาตินี้ได้นำไปสู่การฟื้นฟูพิธีกรรมโบราณที่ให้ความสำคัญกับการบูชาพระแม่เจ้า รวมทั้งระบบสืบพันธุ์ของผู้หญิง โดยมองว่าธรรมชาติเปรียบเสมือนแม่และพระแม่เจ้าซึ่งเป็นที่มาของพลังอำนาจและแรงบันดาลใจ และเรียกร้องให้มีการปฏิเสหวิทยาาสตร์และเทคโนโลยี (Merchant 1995) ทั้งสตรีเชิงวัฒนธรรมและสายนิเวศถูกวิจารณ์ว่าเป็นพวกสารัตถนิยมคือเชื่อว่ามีธาตุแห่งความเป็นหญิง

4. สตรีนิยมสายสังคมนิยม (Socialist Feminism) ถือว่ามีความคล้ายคลึงกับสตรีนิยมสายมาร์กซิสต์อยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการเชื่อว่าผู้หญิงกับผู้ชายมีความเหมือนกันหรือการวิเคราะห์สังคมโดยแบ่งเป็นโลกส่วนตัวและโลกสาธารณะ รวมทั้งการเสนอให้ผลักดันโลกส่วนตัวเข้าไปอยู่ในโลกสาธารณะ แต่ที่แตกต่างก็คือ สตรีนิยมสายสังคมนิยมมองว่าการอธิบายถึงการกดขี่ผู้หญิงจำเป็นต้องทำความเข้าใจต่อโลกหรือพื้นที่ส่วนตัวด้วย เช่น ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศหญิงกับเพศชายและหน้าที่การให้กำเนิดเด็กของผู้หญิง ดังนั้นสตรีนิยมสายนี้จึงเสนอว่า ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ เป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์กันของระบบชายเป็นใหญ่และระบบทุนนิยมในสังคม หรือกล่าวได้ว่า เมื่อทั้งระบบความเป็นเพศและระบบเศรษฐกิจมาสัมพันธ์กันในยุคสมัย

หนึ่งๆ ได้ทำให้เกิดโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่ผู้ชายอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบส่วนผู้หญิงอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ ตัวอย่างเช่น ระบบชายเป็นใหญ่ได้สร้างความเชื่อที่ว่า คุณค่าของผู้หญิงอยู่ที่ความสวยและความสาว คุณค่าของผู้ชายอยู่ที่ความสามารถ การประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ความเชื่อนี้เมื่อปฏิสัมพันธ์กับเศรษฐกิจแบบตลาดที่ต้องการขายสินค้าให้ได้มากผ่านทาง การโฆษณา ผู้หญิงจึงตกเป็นเหยื่อทางการค้าของธุรกิจเครื่องสำอางหลากหลายชนิดอย่างเต็มใจ เพื่อต้องการสวยและรักษาความสาวไว้

5. สตรีนิยมเชิงจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Feminism) เป็นแนวคิดสตรีนิยมอีกสำนักหนึ่ง ได้ใช้แนวคิดของจิตวิเคราะห์อธิบายถึงการเกิดขึ้นของความเป็นชายความเป็นหญิงซึ่งนำไปสู่ความเป็นรองของผู้หญิง โดยเชื่อว่าการทำความเข้าใจต่อพัฒนาการความเป็นชายเป็นหญิง จำเป็นต้องทำความเข้าใจในระดับจิตใจ นักสตรีนิยมสายนี้เชื่อว่าความเป็นเพศ หรือความเป็นชายเป็นหญิงไม่ใช่เรื่องทางชีวะที่มีมา แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นในระดับจิตไร้สำนึก (unconsciousness) ในการพัฒนาการชีวิตช่วงต้นๆ ของเด็ก ซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่สำคัญในการก่อรูปอัตลักษณ์ของความ เป็นเพศ เช่นงานของแนนซี โช โครอฟ (Nancy Chodorow) ในปี 1978 ได้อธิบายว่าการเลี้ยงดูเด็ก อ่อนที่ไม่สมดุลคือ การที่แม่เลี้ยงดูเด็กใกล้ชิดแต่เพียงผู้เดียวโดยมีพ่อคอยอยู่ห่างๆ ก่อให้เกิดการ ก่อรูปอัตลักษณ์ความเป็นเพศที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้ชายมักเป็นคนที่มีทัศนคติปิดกั้นตัวเอง ไม่มีทักษะในการ สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ส่วนผู้หญิงจะมีความสามารถในการสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่มีความเป็นตัวของตัวเองน้อย ซึ่งเธอเสนอว่าความเป็นหญิงเป็นชายแบบนี้ ไม่เหมาะสมทั้งคู่ มนุษย์ที่พึงประสงค์ควรเป็นการผสมผสานคุณลักษณะของทั้งสองเพศ ซึ่งจะ ได้มาโดยเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงดูเด็กให้พ่อมีส่วน ในการเลี้ยงดูลูกในระดับเดียวกับแม่ (equal parenting)

6. แนวคิดสตรีนิยมหลังสมัยใหม่ (Postmodern) สตรีแนวคิดต่างๆ ข้างต้นถูกมองว่า เป็นผลผลิตของแนวคิดในยุคสมัยใหม่ และถูกวิจารณ์จากสตรีนิยมหลังสมัยใหม่ว่ามีข้อบกพร่อง โดยเฉพาะประเด็นการเสนอภาพผู้หญิงที่เป็นหนึ่งเดียว คือเชื่อว่าผู้หญิงทั้งโลกมีความเหมือนกัน ไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทางชาติพันธุ์ ทางชนชั้น สตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ ซึ่ง ได้รับความสนใจอย่างสูงตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา ได้ให้ความสำคัญต่อความแตกต่างของ กลุ่มผู้หญิง รวมทั้งความหลากหลายที่มีอยู่ของผู้หญิงแต่ละคน

นอกจากนี้ยังปฏิเสธความคิดสารัตถนิยม โดยเสนอว่าไม่มีผู้หญิง ไม่มีความเป็นผู้หญิง ทุกอย่างล้วนสร้างผ่านปฏิบัติการทางวาทกรรม จึงไม่มีความเป็นผู้หญิงที่แท้ คงที่ตายตัวและไม่ เปลี่ยนแปลง การเสนอว่าไม่มี “ผู้หญิง” ของสตรีนิยมหลังสมัยใหม่ได้นำไปสู่การถูกวิจารณ์อย่าง รุนแรงจากนักสตรีนิยมสายอื่นๆ ว่าทำให้การต่อสู้เพื่อสถานะที่ดีขึ้นของผู้หญิงเป็นเมื่อเป็นไป

ไม่ได้เพราะไม่มีสิ่งที่เรียกว่าผู้หญิงเสียแล้ว ถือเป็นการทำลายความชอบธรรมของขบวนการเคลื่อนไหวของผู้หญิง

จากแนวคิดสตรีนิยมต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม ค่านิยม ความเชื่อ แบบแผนต่างๆ ทางสังคมเป็นผู้กำหนดแนวคิดที่มีต่อสตรี ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดใด จุดประสงค์หลักคือ เน้นแก้ไขความไม่เสมอภาคทางสังคมของสตรี โดยนำแนวคิดต่างๆ มาใช้รวมกันเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ทำไมจึงต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรี ข้อดีเมื่อมีผู้หญิงเข้าร่วมในทางการเมือง คือเป็นการสร้างความหลากหลายในการพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพ เนื่องจากมุมมองและประสบการณ์ที่แตกต่างจากชายจะช่วยให้มีความละเอียดรอบคอบในการจัดสรรงบประมาณ และมีแผนงาน โครงการที่ให้ความสำคัญกับงานด้านคุณภาพชีวิตของครอบครัวและชุมชน งานสวัสดิการสังคม ฯลฯ นอกจากนี้ยังเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมตามหลักการเป็นผู้แทนในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเน้นที่การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจในเรื่องสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของตนเอง ครอบครัว และชุมชน

โดยแนวทางในการทำงานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของสตรีนั้นควรเริ่มจากการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้กับผู้หญิง เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเสมอภาค และความเป็นธรรมระหว่างหญิงชายและเจตคติในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และส่งเสริมการสร้างเครือข่าย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ และณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้สังคมเห็นความสำคัญ กระตุ้นให้พรรคการเมืองเห็นความสำคัญของผู้หญิง และส่งเสริมผู้หญิงในการลงสมัครเลือกตั้ง และเผยแพร่ความรู้ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวทางการเมือง รวมทั้งการศึกษาและวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิง การจัดการสรรงบประมาณ และการกำหนดมาตรการพิเศษในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการมีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชนตามลัทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำ เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในทางการเมืองการปกครองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง โดยประชาชนหรือชุมชน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชน อันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการ พัฒนา นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มา เป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลักโดยมีการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาสู่ ส่วนภูมิภาค ทั้งนี้เพื่อให้ภูมิภาคเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหาร มีอำนาจต่อรองใน การจัดการทรัพยากร โดยให้อยู่มาตรฐานเดียวกันและประชาชนสามารถตรวจสอบได้

ฉะนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นฝ่าย ตัดสินใจกำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ ประชาชน กลุ่ม องค์กร ชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การ ตัดสินใจ และการควบคุมดูแลกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ นอกจากนี้การมี ส่วนร่วมของประชาชนยังสามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตาม ความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรี และสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชน ชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถและการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้

2.1 ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมยึดหลักพื้นฐานว่า “ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ อธิปไตย ประชาชนสามารถใช้อำนาจได้เสมอ แม้ว่าได้มอบอำนาจให้กับผู้แทนของประชาชนไป ใช้ในฐานะที่เป็นตัวแทนก็ตาม แต่ประชาชนก็สามารถเฝ้าดู ตรวจสอบ ควบคุมและแทรกแซงการทำ หน้าที่ของตัวแทนของประชาชนได้เสมอ” ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

1. การเรียกอำนาจคืนโดยการถอดถอน ปลดออกจากตำแหน่ง เป็นการควบคุมการ ใช้อำนาจของผู้แทนของประชาชนในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองแทนประชาชน ถ้าหากผู้แทน ของประชาชนใช้อำนาจในฐานะ “ตัวแทน” มิใช่เป็นไปเพื่อหลักการที่ถูกต้องหรือเพื่อผลประโยชน์ ส่วนรวมที่แท้จริง กลับเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ มีการทุจริตหรือกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัว เป็นหลัก ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย สามารถเรียกรื้ออำนาจที่ได้มอบไปนั้น คืนกลับมาโดยการถอดถอน ปลดออกจากตำแหน่งได้

2. การริเริ่มเสนอแนะ เป็นการทดแทนการทำหน้าที่ของผู้แทนของประชาชนหรือ เป็นการทำหน้าที่ของตัวแทนประชาชน ประชาชนสามารถเสนอแนะนโยบาย ร่างกฎหมาย รวมทั้ง

มาตรการใหม่ๆ เองได้ หากว่าตัวแทนของประชาชนไม่เสนอหรือเสนอแล้วไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน

3. การประชาพิจารณ์ เป็นการแสดงออกของประชาชนในการเฝ้าดู รวมทั้งตรวจสอบและควบคุมการทำงานของตัวแทนประชาชน ในกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารเตรียมออกกฎหมายหรือกำหนดนโยบายหรือมาตรการใดๆ ก็ตาม อันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถที่จะเรียกร้องให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริงและผลดีผลเสียก่อนออกหรือบังคับใช้กฎหมาย นโยบายหรือมาตรการนั้นๆ

4. การแสดงประชามติ ประชาชนสามารถแสดงประชามติได้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสำคัญหรือการออกกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก เช่น การรับร่างรัฐธรรมนูญ การขึ้นภาษี การสร้างเขื่อนหรือโรงไฟฟ้า เป็นต้น ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย สามารถเรียกร้องให้รัฐรับฟังมติของประชาชนเสียก่อนที่จะตรากฎหมาย หรือดำเนินการสำคัญๆ โดยการจัดให้มีการลงประชามติเพื่อถามความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ อันจะเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

2.2 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

มิลเบรท และ โกอเอล (Mibrath and Goel 1972, pp. 2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้อย่างกว้างๆ และครอบคลุมว่า หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายของประชาชนแต่ละคนที่ต้องการมีอิทธิพลผลักดันหรือยอมรับสนับสนุนต่อรัฐบาล ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการรวมบทบาทในการสร้างอิทธิพลผลักดัน ให้เกิดผลทางการเมืองตามความต้องการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกิจกรรมที่เป็นการยอมรับอย่างมีพิธีการ สำหรับผู้ที่ยอมรับรัฐบาล ก็จะแสดงออกโดยการปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อเรียกร้อง

ไนย์ และเวอบา (Nye and Verba 1975, pp. 2 -3) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าจะต้องเป็นกิจกรรมของประชาชนทุกคน แต่เป็นเรื่องของการกระทำกิจกรรมทางการเมืองตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สิทธิที่จะเข้าสมาคมหรือก่อตั้งพรรคการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ สิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อรัฐบาล สิทธิเกี่ยวกับการพูด การชุมนุม และพิมพ์อย่างอิสระ และเป็นกิจกรรมซึ่งมุ่งหมายเพื่ออิทธิพลต่อรัฐบาล ทั้งในการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล หรือการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล รวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการปกครองโดยกระทำกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการปกครอง

ฮันติงตัน และเนลสัน (Huntington and Nelson 1982, pp. 5) ได้เน้นให้เห็นถึงความหมาย การมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า แตกต่างจากการกระทำด้านอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด คือการ

มีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องเป็นเรื่องของกิจกรรมมิใช่เจตคติ และใช้กับบุคคลธรรมดา มิใช่ นักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง การจะตัดสินว่าการกระทำใดเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือเป็นบทบาททางการเมือง อาจถือลักษณะทางการเมืองที่บุคคลนั้นกระทำอยู่ เช่น การเป็นสมาชิกพรรคซึ่งไม่ได้ทำงานด้านการเมืองเป็นหลักแต่มีหน้าที่เพียงการไปสอดแนมและหาเสียงให้กับผู้สมัครบ้างเป็นครั้งคราว จึงเรียกได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ถ้าเป็นการลงสมัครรับเลือกตั้งและทำกิจกรรมทางการเมืองเป็นไปอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมนี้จะถือว่าเป็นเรื่องของบทบาททางการเมือง

ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งคือ จะต้องเป็นเรื่องที่แสดงออกเพื่อให้มีต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ ดังนั้น การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจึงอาจเป็นไปได้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย สันติหรือรุนแรง ถึงแม้ว่าผู้เข้าร่วมจะมีวัตถุประสงค์เพื่อกดดันรัฐบาลแต่ก็อาจจะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของรัฐบาลแต่ประการใด ทั้งที่ขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมว่ามีศักยภาพมากน้อยประการใด

2.3 รูปแบบและกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในการจำแนกรูปแบบและกิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น นักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาและจำแนกเอาไว้หลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งมีทั้งความคล้ายคลึงต่างกันตามทัศนะของแต่ละท่านที่สำคัญพอจำแนกได้ ดังนี้

มิลเบรธ (Milbrath 1972, pp. 12-16) ได้จำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 6 รูปแบบ คือ

1. การเลือกตั้ง (Voting) มิลเบรธ (Milbrath) พบว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นรูปแบบในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แยกกิจกรรมเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง แต่รวมได้กับกิจกรรมที่เกี่ยวกับความรักชาติ ซึ่งแสดงออกโดยการเคารพธงชาติ การเสียภาษี การเคารพกฎหมาย และสนับสนุนประเทศให้ต่อต้านสงคราม ผลการวิจัย มิลเบรธ ได้พบอีกว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงความภักดีต่อระบบมากกว่า การกระทำตามความต้องการของตนที่มีต่อระบบการเมือง จะเห็นว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นเชื่อได้ยากว่าทำให้เกิดความแตกต่างที่สำคัญต่อผลผลิตทางการเมือง โดยให้เหตุผลที่เพิ่มเติมว่าบุคคลที่ไปลงคะแนนเลือกตั้ง เป็นผู้มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองมีความสำนึกในบรรทัดฐานของสังคมและวิถีการดำรงชีวิตในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน นอกจากนี้การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็ไม่ต้องการถือข่าวสารและแรงจูงใจมากเหมือนกิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ

2. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง และเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียง หมายถึง การมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้งและในการเลือกตั้ง ขอบเขตของกิจกรรม

ได้แก่ การมีบทบาทในการรณรงค์หาเสียง บริจาคเงินช่วยเหลือพรรค หรือผู้สมัคร ชักชวนประชาชนไปลงทะเบียนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียงเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง พยายามชักชวนให้ประชาชนลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนชอบ การลงสมัครรับเลือกตั้งและการร่วมมือกับกลุ่มต่างๆ ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองรูปแบบดังกล่าวนี้เป็นแบบแผนความสัมพันธ์ขั้นต้นระหว่างปัจเจกชนกับรัฐจากการศึกษาของมิลเบธ ได้พบว่าผู้เข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้น้อยมาก เนื่องจากการเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวต้องอาศัยความตื่นตัว และสนใจอย่างแท้จริงพวกที่เข้าร่วมกิจกรรมประเภทนี้จัดอยู่ใน “พวกนักสู้” (Gladiators)

3. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (Community Activity) ขอบเขตของการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ได้แก่ การร่วมกันขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาสังคม การทำงานร่วมกันกับกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับสังคม การเป็นสมาชิกที่มีความกระตือรือร้นขององค์กรที่มีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ และติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม “ผู้มีบทบาทในชุมชน” มีลักษณะคล้ายกับ “เจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียง” ในหลายๆ ด้านเนื่องจากเป็นผู้มีความกระตือรือร้นสูงและมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชนสูงเช่นเดียวกัน

4. การติดต่อกับทางราชการ (Contracting Officials) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้เป็นเรื่องเฉพาะทาง เช่น การติดต่อกับทางราชการในเรื่องภาษีโรงเรือน การทำถนน การตรวจสอบความมั่นคงทางสังคม เป็นต้น การมีส่วนร่วมแบบนี้มีผลโดยตรงต่อบุคคลนั่นเองเท่านั้น การเข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวนี้เกือบจะไม่ใช้การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามความคาดหมายที่แท้จริง ไนย์ (Nye) และเวอบา (Verba) เรียกการมีส่วนร่วมแบบนี้ว่าการมีส่วนร่วมอย่างแคบ (Parochial Participation)

5. การเป็นผู้ที่ทักท้วง (Protestors) ขอบเขตของกิจกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ คือ การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหรือก่อให้เกิดจลาจล เพื่อบังคับให้รัฐบาลแก้ไขบางสิ่งบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองให้ถูกต้อง การประท้วงอย่างแข็งขันและเปิดเผยต่อสาธารณชน ถ้ารัฐบาลกระทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรม การเอาใจใส่กับการชุมนุมประท้วง การเข้าร่วมกับกลุ่มประท้วงรัฐบาล และการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

6. การเป็นผู้สื่อข่าว (Communicators) รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะนี้มีขอบเขตของกิจกรรม คือ การเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองการส่งจดหมายสนับสนุนผู้นำเมื่อเขาทำความดี และเข้าร่วมถกปัญหาการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชนที่อาศัยอยู่ การให้ความสนใจแก่ทางราชการ และเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์กิจกรรมแต่ละอย่างต้องการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างภายในชุมชน ผู้ที่

เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบ “ผู้สื่อข่าว” มักเป็นพวกที่มีการศึกษาสูงมีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองและมีความสนใจเกี่ยวกับการเมือง

ไนย์ และ เวอบา (Nye and Verba 1975, pp. 9 -12) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมทางการเมืองในลักษณะกว้างและชัดเจน โดยแบ่งกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 4 รูปแบบ

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในการปกครองระบอบประชาธิปไตยและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากการเลือกตั้งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความนิยมสนับสนุนของประชาชนหรืออาจจะเป็นแรงกดดัน เพื่อให้ผู้นำต้องกลับนโยบายของตน ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนต่อไป อย่างไรก็ตามการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต้องการความริเริ่มหรือแรงจูงใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2. การรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเท่ากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากกิจกรรมการรณรงค์ให้แก่ประชาชนสามารถเพิ่มอิทธิพลต่อผู้นำทางการเมืองได้ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความริเริ่มมาก่อนการลงคะแนนเสียง

นอกจากนั้น การรณรงค์หาเสียงยังเป็นวิธีสื่อข่าวสารหรือบ่งบอกเกี่ยวกับความชื่นชอบของประชาชนได้มากกว่า ด้วยเหตุนี้ ประชาชนที่ร่วมรณรงค์หาเสียงจะสามารถมีความสัมพันธ์ ติดต่อผู้รับสมัครเลือกตั้งได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การชักชวนให้ผู้อื่น ไปลงคะแนนเสียง การทำงานอย่างแข็งขันเพื่อพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การบริจาคเงินให้กับพรรคการเมือง และเป็นสมาชิกสโมสรทางการเมือง

3. การติดต่องานของประชาชน คือ การติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลโดยลำพังตัวเอง และเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระยะเวลาเป้าหมาย และเนื้อหาสาระการเข้ามีส่วนร่วมของบุคคลได้เอง จึงไม่สามารถคาดหวังเป็นการกระทำของคนจำนวนน้อย กิจกรรมดังกล่าวมักไม่มีความโต้แย้งโดยตรงกับบุคคลอื่นๆ และต้องการความคิดริเริ่มค่อนข้างมาก กิจกรรมการในรูปแบบนี้ ได้แก่ การติดต่อเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะหรือปัญหาส่วนรวม ทั้งนี้เพื่อร้องเรียนให้มีการแก้ไขปรับปรุงจากรัฐบาล

4. การร่วมในกิจกรรมบางอย่างขององค์กร หรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาทางการเมือง และสังคมเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกับผู้อื่นซึ่งอาจจะกระทำร่วมกันภายในองค์กรที่เป็นทางการเมืองหรือไม่เป็นทางการเมืองก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้อิทธิพลต่อรัฐบาลมากเนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ต้องการความริเริ่มบ้าง

2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ฌรงค์ สตินสวัสดิ์ (2527, น.116 – 122) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองว่า มีปัจจัยดังนี้

1. ผู้ที่สนใจทางการเมือง มักจะมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่สนใจ ความสนใจอาจดูได้จากการติดตามข่าวสารทางการเมือง เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การพูดคุยทางการเมือง เป็นต้น

2. ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง หรือผู้สมัคร บุคคลใดที่นิยมชมชอบพรรคการเมืองหรือผู้สมัครคนใดเป็นพิเศษ ก็มีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากด้วย นอกจากนี้บุคคลใดมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูง เช่น การศึกษารายได้ของบุคคลหรือของบิดามารดาสูง ก็มีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

3. ความเชื่อว่าการไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ เช่น การไปลงคะแนนเสียงเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ มิใช่เป็นสิ่งที่จะทำก็ได้ไม่ทำก็ได้

4. การแยกตัวเองออกจากการเมือง (Alienation from Politics) เช่น พวกที่ขาดความศรัทธาในมวลมนุษย์ มองคนในแง่ร้าย

เบอร์เกท และคณะ (Burkhardt et al 1973) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การที่บุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับ

1. ความต้องการที่จะเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น เช่น การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ดีที่สุด กลุ่มผลักดันทางการเมืองที่ดี ทำให้บุคคลรู้จักกัน ร่วมรับประทานอาหารร่วมกัน ตลอดจนได้รับความสนุกสนานร่วมกัน สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมอย่างเข้มข้นและถ้าคิดในแง่ต้นทุน (Cost) ทั้งในแง่เวลาและเงิน หรือพลังงานที่จะต้องเสียยังอยู่ในระดับต่ำ

2. ความต้องการที่อยากจะรู้จักกับบุคคลสำคัญ การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในบางรูปแบบทำให้บุคคลได้มีโอกาสรู้จักบุคคลสำคัญ เช่น ได้รู้จักสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รู้จักรัฐมนตรี นอกจากนี้ บางครั้งรู้จักคนสำคัญยังอาจจะทำให้ได้สิทธิพิเศษ และการช่วยเหลือในบางโอกาสก็ได้ เช่น การได้ทำงานในหน่วยงานต่างๆ และการประกอบธุรกิจบางชนิด

3. ความต้องการที่จะทำในสิ่งเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ต่อสังคมหรือชุมชนของตนบุคคลบางพวกเห็นว่าช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมีมากอาจเข้าร่วมในลักษณะของการสมัครเป็นผู้แทน เพื่อที่จะผลักดันให้มีการกระจายรายได้ให้เท่าเทียมกัน หรือบางคนเห็นว่าสถานภาพของสตรีต่ำกว่าผู้ชายมาก ก็อาจเข้าร่วมทางการเมืองเพื่อผลักดันให้รัฐบาลให้ความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับการยกสถานภาพของสตรีอย่างจริงจัง

4. ความต้องการได้มาซึ่งอำนาจ ผู้มีอำนาจมักมีเกียรติภูมิ (Prestige) และมีสิทธิพิเศษ (Privilege) ตามมาด้วย และการใช้อำนาจได้ทรัพยากร (Resources) นานาชนิด โดยปกติแล้วผู้ที่อยากได้อำนาจทางการเมืองมักจะเข้าร่วมทางการเมืองในลักษณะเข้มข้นหรือล้าลึกเป็นพิเศษ แต่

อย่างไรก็ตามผู้เข้าร่วมบางคนพยายามซ่อนเร้นแรงจูงใจที่แท้จริง โดยการแสดงท่าทีว่าตนเข้าร่วมทางการเมือง เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ แต่ความจริงเป็นการแสวงหาอำนาจเพื่อตน

5. ความต้องการให้ได้มาซึ่งอิทธิพล (Influence) อิทธิพลในพื้นที่นี้ หมายถึง “ความสามารถในการโน้มน้าวพฤติกรรมของผู้อื่นให้เป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการตลอดจนความสามารถแปรเปลี่ยนการตัดสินใจของรัฐบาล ให้เป็นไปในแนวทางที่ตนปรารถนา” บุคคลเช่นนี้ส่วนใหญ่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ในรูปการบริจาคเงินให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือการเข้าร่วมประชุมทางการเมือง หรือในทางตรงกันข้าม บางคนอาจเข้าร่วมในลักษณะเข้มข้น และกล้าลึก เช่น สามารถบริจาคเงินให้พรรคการเมืองเป็นจำนวนมหาศาล เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้คาดหวังที่จะได้รับตำแหน่ง และกลายเป็นผู้มีอิทธิพลไปในที่สุด ถึงแม้ว่าจะได้ไม่รับตำแหน่ง แต่ผู้ที่เขาได้รับโอกาสที่จะได้รับผลประโยชน์ เช่น โอกาสที่จะได้รับการประมูลในการก่อสร้างต่างๆ โอกาสที่จะช่วยพรรคพวกให้ดำรงตำแหน่งสำคัญในหน่วยงานของรัฐบาลย่อมมีมากด้วย

6. ความต้องการมีเกียรติและศักดิ์ศรีการเข้ามีส่วนร่วมบางรูปแบบทำให้บุคคลมีโอกาสเข้าดำรงตำแหน่งเกี่ยวกับการเมือง เช่น การได้เป็นผู้แทน การได้เป็นเลขานุการรัฐมนตรี ประธานหรือกรรมการของกลุ่มการเมืองบางกลุ่มทำให้บุคคลนั้นเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ซึ่งถ้าหากอยู่เฉยๆ โอกาสเช่นนี้ก็จะไม่เกิดขึ้น

7. ความต้องการที่จะตอบสนองสถานะทางจิต บางคนมีความคับแค้นในบางอย่างอยู่ในใจ การเข้าร่วมทางการเมืองในบางรูปแบบ เช่น การสมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่น อาจจะเป็นโอกาสดีที่จะ โจมตีผู้บริหารชุดเก่าและได้ค่าผู้ที่ต้องการจะค่าในที่สุดความคับแค้นต่างๆ ก็จะหายไป

8. ความต้องการรายได้ที่สูงขึ้น การเข้าร่วมทางการเมืองบางรูปแบบ โดยเฉพาะรูปแบบที่เข้มข้นทำให้ มีโอกาสที่จะดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ทำให้ได้ค่าตอบแทนที่สูงขึ้น

2.5 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

โดยทั่วไปประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีระดับ และรูปแบบการเข้าร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน กล่าวโดยสรุปว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนซึ่งรวมถึงสตรีด้วยนี้ อาจจำแนกเข้าร่วมได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. การเข้าร่วม โดยตรงหรือการมีส่วนร่วมระดับสูง ได้แก่ การเข้าร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างจริงจังและเข้มแข็ง (Active Participation) เช่น การสมัครรับเลือกตั้งเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่างๆ การมีส่วนร่วมทำงานในพรรคการเมือง และการเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น

2. การเข้าร่วมทางการเมืองระดับกลาง หรือการเข้าไปมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมืองในสังคม เช่น การรวมกลุ่มเพื่อผลักดันนโยบายต่างๆ การรวมตัวกันประท้วงหรือเรียกร้องทางการเมือง และการจัดกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ เช่น กลุ่มสตรีเพื่อประชาธิปไตย กลุ่มผู้นำสตรี กลุ่มแรงงาน และกลุ่มสมัชชาคนจน เป็นต้น ในกลุ่มนี้ยังรวมถึงผู้ที่สนใจและติดตามเรื่องราวทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอด้วย

3. รูปแบบการเข้าร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ หรือกลุ่มที่เกือบจะไม่ค่อยสนใจเข้าร่วมทางการเมือง ได้แก่ กลุ่มที่เข้าร่วมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนตามระบบประชาธิปไตย รวมถึงผู้ที่ไม่สนใจติดตามเรื่องราวทางการเมืองด้วย

3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง

ในมุมมองทางสังคมศาสตร์ วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Attitude) เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคม (Social Culture) ดังนั้นการจะศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองให้เข้าใจถ่องแท้ จึงควรเริ่มต้นจากการศึกษาวัฒนธรรมทางสังคมศึกษาเป็นพื้นฐาน ดังนี้

3.1 วัฒนธรรมทางสังคม (Social Culture)

คำว่า “วัฒนธรรม” ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2511 อธิบายว่า วัฒนธรรม ตามรากศัพท์ วัฒน มาจากภาษาบาลี หมายถึง ความเจริญ ความงอกงามและ ธรรม หมายถึง คุณความดี สภาพที่ทรงไว้ ดังนั้น ตามความหมายนี้ วัฒนธรรม จึงหมายถึง สิ่งที่ดีงามเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่ระบุใน พ.ร.บ. วัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 มาตรา 4 คำว่า วัฒนธรรม หมายถึงความถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงกล่าวได้ว่า คำว่าวัฒนธรรม ตามความหมายในภาษาไทยหรือตามความเข้าใจของคนไทยทุกๆ ไป จะบ่งบอกถึงสิ่งที่ดีงาม สูงส่งและละเอียดอ่อน

วัฒนธรรมในความหมายสากล หมายถึง แบบแผนชีวิตความเป็นอยู่ของชนกลุ่มหนึ่งในขณะใดขณะหนึ่ง ไม่ว่าในทัศนะของผู้อื่นจะเห็นเป็นความเจริญงอกงามหรือความล้าหลัง ไม่ว่าแบบวิถีของการดำรงชีวิตนั้นจะยืนยงคงอยู่มาช้านานหรือเพิ่งเกิดมีขึ้นก็ตาม ถ้าตราบใดคนที่อยู่ร่วมกันในกลุ่มนั้นเห็นชอบที่จะดำเนินชีวิตในแบบเช่นนั้นแล้ว นั่นก็คือ วัฒนธรรมของคนกลุ่มนั้น เช่น วัฒนธรรมของชาวเขาย่อมแตกต่างกับวัฒนธรรมของคนเมือง ส่วนใครจะบ่งชี้ว่า วัฒนธรรมของกลุ่มดีหรือไม่ดี ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของแต่ละบุคคล (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ 2539, น.326)

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมือง ก็คือ ส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในความหมายทางสังคมศาสตร์ แต่มุ่งเฉพาะแบบแผนของบุคคลเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองเท่านั้น ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

3.2 วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture)

การศึกษาความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองจะทำให้เข้าใจสาระสำคัญของวัฒนธรรมทางการเมืองได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองได้รับความสนใจจากนักวิชาการตะวันตกมาเป็นเวลาเกือบ 50 ปีแล้ว ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมานักวิชาการเหล่านี้ได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองไว้อย่างน่าสนใจ ได้แก่

อัลมอนต์ (Almond 1956, pp.368) เป็นผู้ริเริ่มใช้คำว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” (Political Culture) เพื่ออธิบายแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมต่างๆ

อัลมอนต์ (Almond) อธิบายว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติ ของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและต่อส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง

นอกจากนี้ อัลมอนต์ (Almond) ซึ่งให้เห็นว่า แบบแผนของทัศนคติของบุคคลที่มีระบบการเมืองพิจารณาได้จากความโน้มเอียง 3 ลักษณะ คือ

1. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้ (Cognitive Orientation) เป็นความรู้ ความเข้าใจ และความเชื่อของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง และส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง
2. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้สึก (Affective Orientation) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง
3. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า (Evaluative Orientation) เป็นการใช้อุดลยพินิจและการตัดสินใจในการให้ความเห็นต่างๆ เกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง และปรากฏการณ์ทางการเมือง

เมื่อวิเคราะห์จากความหมายของ อัลมอนต์ (Almond) จะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้และอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization) ของบุคคลที่มีต่อการระบบการเมืองนั้นจะเริ่มต้นจากการรับรู้และความเข้าใจต่อระบบการเมืองเป็นเบื้องต้น เมื่อบุคคลมีความรู้ความเข้าใจอย่างไรต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองอย่างไรแล้ว จะพัฒนาต่อไปเป็นความรู้สึก ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวอาจจะเป็นได้ทั้งความพอใจและไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย จากนั้นพัฒนาเป็นความเชื่อ และนำไปสู่การใช้อุดลยพินิจ ในการตัดสินใจว่าจะมีบทบาทอย่างไรหรือไม่ต่อระบบการเมือง ซึ่งเป็นผลจากการประเมินค่าของระบบการเมืองในขั้นสุดท้ายนั่นเอง

ดังนั้น สำหรับบุคคลที่มีเหตุผลโดยทั่วไป แบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองจะเริ่มจากการรับรู้และความเข้าใจเสียก่อน หลังจากนั้นจะนำไปสู่ความรู้สึกการประเมินค่าว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อ ผลของการตัดสินใจตามความเชื่อจะนำไปสู่การใช้ดุลยพินิจ ในการตัดสินใจว่าจะมีบทบาทอย่างไรหรือไม่ต่อระบบการเมือง ซึ่งเป็นผลจากการประเมินค่าของระบบการเมืองในขั้นสุดท้ายนั่นเอง

ส่วนบุคคลทั่วไปที่ด้อยความรู้ความสามารถในการใช้เหตุใช้ผลต่ำ อาจจะเชื่อสิ่งต่างๆ โดยไม่มีความรู้ความเข้าใจเลยก็ได้ เช่น ความเชื่อในระบบอำนาจนิยมที่เชื่อว่าการปกครองเป็นเรื่องของเจ้านาย เป็นต้น ในทางตรงกันข้าม สำหรับคนที่มีความรู้ความสามารถใช้เหตุผลวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่างๆ ได้ดี เมื่อได้รับความรู้ความเข้าใจแล้ว อาจจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ได้ ถ้าเชื่อจะเกิดการยอมรับนำไปปฏิบัติ ถ้าไม่เชื่อก็จะปฏิเสธไม่สนใจ

ดังนั้น การที่บุคคลจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใด จึงขึ้นอยู่กับความรู้และสมรรถนะในการใช้เหตุผลของแต่ละบุคคลด้วย

ต่อมา อัลมอนด์ (Almond) ได้ทำการศึกษาร่วมกับ เวอร์บา (Verba) และได้อธิบายว่า ความโน้มเอียงของบุคคลทางการเมืองดังกล่าวสามารถจำแนกได้ 4 ลักษณะ คือ (Almond and Verba 1965, pp. 16-17)

1. บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับชาติและระบบการเมืองโดยทั่วไป ของเขาอย่างไร เช่น ประวัติความเป็นมาของชาติ ขนาดพื้นที่ของประเทศ ลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ลักษณะอำนาจทางการเมือง รัฐธรรมนูญ และอื่นๆ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อลักษณะทั่วไปของระบบการเมืองดังกล่าวเป็นอย่างไร บุคคลมีความคิดเห็นและการตัดสินใจอย่างประเมินค่าระบบการเมืองอย่างไร

2. บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและบทบาททางการเมืองของผู้นำการเมืองอย่างไรและบุคคลมีข้อเสนอเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายอย่างไร บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดและมีความเห็นเกี่ยวกับ โครงสร้างผู้นำ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะอะไรบ้าง

3. บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับตามนโยบายสาธารณะ โครงสร้างตัวบุคคลและการตัดสินใจอันเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่มาจากรัฐบาลอย่างไร บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมาข้างต้นอย่างไร

4. บุคคลมองตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของระบบการเมืองอย่างไร บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรี อำนาจ หน้าที่ และวิธีการต่างๆ ที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองอย่างไร บุคคลมีความรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของตนในระบบการเมือง

อย่างไร เขาใช้อะไรเป็นบรรทัดฐานในการมีส่วนร่วมและปฏิบัติหน้าที่พลเมือง ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจทางการเมือง

ถ้าบุคคลมีความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและการประเมินค่าต่อระบบการเมืองดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วอย่างไร นั่นก็คือแบบแผนทัศนคติทางการเมืองของบุคคลนั้นนั่นเอง

นอกจากนี้ อัลมอนด์ (Almond) และ เวอร์บา (Verba) ยังทำการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มบุคคลในสังคมต่างๆ และพบว่ามึลักษณะที่แตกต่างกัน 3 ลักษณะ คือ (Almond and Verba 1965, pp. 17 -20)

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (The Parochial Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับระบบการเมืองเลย ไม่มีการรับรู้ ไม่มีความเห็น และไม่ใส่ใจต่อระบบการเมือง ไม่คิดว่าตนเองมีความจำเป็นต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง

ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบจะพบได้ในกลุ่มคนที่ยากจน และไร้การศึกษาเป็นกลุ่มคนที่ขาดโอกาสในการรับรู้และเข้าใจบทบาทของตนต่อระบบการเมือง

2. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (The Subject Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการ และไม่มีความรู้สึกว่าตนเองมีความหมายหรือมีอิทธิพลต่อระบบการเมือง บุคคลเหล่านี้จะยอมรับอำนาจของรัฐ เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐโดยคุณฎี

ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าจะพบได้ในกลุ่มคนชั้นกลาง เป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่มีความเชื่อว่าอำนาจรัฐเป็นของผู้ปกครองประชาชนทั่วไป ควรมีหน้าที่เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (The Participant Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดี เห็นคุณค่าและความสำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อควบคุม กำกับ และตรวจสอบให้ผู้ปกครองทำการปกครองเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชน

ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจะพบเห็นได้ในชนชั้นกลางส่วนใหญ่ของประเทศอุตสาหกรรมหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่เป็นเข้าของอำนาจธิปไตยที่แท้จริงจากแนวคิดของอัลมอนด์ (Almond) และ เวอร์บา (Verba) ดังกล่าว ถ้านำมาอธิบายลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองในประเทศต่างๆ อาจอธิบายได้ดังนี้ คือ

ในประเทศด้อยพัฒนาที่ประชาชนส่วนใหญ่ยากจนและไร้การศึกษา ประชาชนเหล่านี้จะขาดโอกาสที่จะรับรู้และเข้าใจต่อระบบการเมือง และบทบาทของตนเองต่อระบบการเมือง และมักจะถูกปลุกฝังด้วยความเชื่อดั้งเดิม แต่โบราณว่าเรื่องการปกครองเป็นเรื่องของเจ้านาน ทำให้ผู้ปกครองสามารถครองอำนาจโดยไม่ต้องถูกตรวจสอบจากประชาชน ลักษณะเช่นนี้คือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบ

ส่วนในประเทศที่กำลังพัฒนา แม้ประชาชนส่วนใหญ่จะคงยากจนและไร้การศึกษา และมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบ แต่ชนชั้นกลางที่มีโอกาสได้รับการศึกษา และมีฐานะปานกลาง ฐานะทางเศรษฐกิจและทางสังคมเหนือกว่าจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่จะถูกปลุกฝังให้ยอมรับอำนาจของรัฐ เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย โดยไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะถือว่าอำนาจทางการเมืองของผู้ปกครอง ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า

สำหรับในประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือในประเทศที่กำลังพัฒนา ที่กลุ่มคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง และตระหนักถึงคุณค่าและบทบาทของตนที่มีต่อระบบการเมือง ต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อควบคุม กำกับ และตรวจสอบการบริหารของผู้ปกครองให้ เป็นไปตามความต้องการของประชาชน ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม

อย่างไรก็ตามอัลมอนด์ (Almond) และเวอร์บา (Verba) ชี้ให้เห็นว่า เป็นการยากที่จะชี้ให้เห็นว่าในสังคมต่างๆ ประชาชนทั้งประเทศมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นแบบหนึ่งแบบใด โดยเฉพาะ ทั้งนี้เพราะประชาชนในสังคมต่างๆ มักมีความแตกต่างกันในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะมีผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของบุคคลเหล่านั้นด้วย ในสังคมต่างๆ ประชาชนจะมีลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมผสาน ได้แก่

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมแบบไพร่ฟ้า (The Parochial-Subject Culture) เป็นแบบที่ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับอำนาจของผู้นำ (เผ่า, หมู่บ้าน, เจ้าของที่ดิน แต่ประชาชนได้พัฒนาความจงรักภักดีไปสู่ระบบการเมืองที่มีขอบเขตกว้างกว่าเผ่า หมู่บ้าน และเจ้าของที่ดิน โดยยอมรับอำนาจของรัฐบาลกลางให้อยู่เหนือกว่า แต่ประชาชนก็ยังไม่สนใจเรียกร้องสิทธิทางการเมือง หรือแม้ได้รับสิทธิก็ยังไม่สนใจ รวมถึงไม่คิดว่าตนจะมีบทบาทหรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง กล่าวคือ ประชาชนยังคงความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม แต่ไม่ยอมรับอำนาจเด็ดขาดของหัวหน้าเผ่าอย่างเคร่งครัด แต่หันมายอมรับระเบียบกฎหมายของรัฐบาลกลาง

2. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมผสานแบบมีส่วนร่วม (The Subject – Participant Culture) เป็นแบบที่ประชาชนบางส่วนเริ่มมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมใน

กิจกรรมทางการเมือง โดยคิดว่าตนมีบทบาทและมีอิทธิพลที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ จึงเกิดการเรียกร้องสิทธิทางการเมืองมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีประชาชนอีกบางส่วนยังคงเมินเฉยและไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง ในรูปแบบนี้ในระยะแรกอาจทำให้ระบบการเมืองไม่มั่นคง แต่หากดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องจะมีอิทธิพลให้กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร์ฟ้าหรือแบบอำนาจนิยมเปลี่ยนแปลงท่าทีและทัศนคติหันสนใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในที่สุด

3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมผสานแบบมีส่วนร่วม (The Parochial Participant) เป็นรูปแบบที่เกิดอยู่ในประเทศเกิดใหม่ และเป็นปัญหาในการพัฒนาทางการเมือง กล่าวคือ ประชาชนในประเทศเหล่านี้ส่วนมากจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ แต่จะถูกปลุกเร้าในเรื่องผลประโยชน์ทางเชื้อชาติ ศาสนา ทำให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อคุ้มครองประโยชน์เฉพาะกลุ่มของตน การพยายามเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อรักษาประโยชน์ของกลุ่มตนเอง อาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมือง โดยกลุ่มชนประชาธิปไตย ลักษณะความขัดแย้งนี้ทำให้โครงสร้างทางการเมืองไม่อิงอยู่กับรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาทางการเมือง (Political Culture and Political Development)

การพัฒนาทางการเมือง (Political Development) ไม่ว่าพิจารณาในทัศนะใดก็ตามแต่ในที่สุด ระดับความสำเร็จของการพัฒนาทางการเมืองย่อมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในสังคมนั้น หรืออาจจะกล่าวให้ชัดเจนได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาการเมือง กล่าวคือ ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในแต่ละสังคม จะเป็นดัชนีชี้ทิศทางการพัฒนาทางการเมืองของสังคมนั้น

4. การพัฒนาทางการเมือง แนวทางการพัฒนาทางการเมืองอาจจะพิจารณาได้หลากหลาย แต่โดยทัศนะของนักวิชาการตะวันตกมีจะร่วมที่คล้ายคลึงกัน คือ การพัฒนาทางการเมืองจะเกี่ยวข้องกับบทบาทและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชน ดังนั้น ลักษณะการพัฒนาทางการเมืองจึงมีความโน้มเอียงไปทางการพัฒนาระบบประชาธิปไตย จนยากที่จำแนกออกจากกัน

อย่างไรก็ตามลูเซียน พาย (Lucian W. Pye, 1966, pp. 33-34) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองจากทัศนะต่างๆ ที่หลากหลายและสรุปให้เห็นความแตกต่าง ดังนี้

1. การพัฒนาทางการเมือง คือ การเปลี่ยนแปลงระบบทางการเมืองให้ทันสมัย แนวคิดนี้มีความเชื่อมั่นว่า การพัฒนาการเมืองจะเกิดขึ้นได้ จะต้องเปลี่ยนแปลงระบบทางการเมืองให้ทันสมัย (Political Modernization) กล่าวคือ จะต้องมีการแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความ

แตกต่างกันซับซ้อน จะต้องสร้างสรรค์ให้เกิดเอกภาพในอำนาจการปกครอง และจะต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. การพัฒนาทางการเมือง คือ การพัฒนาระบบบริหารและกฎหมาย แนวทางนี้ชี้ให้เห็นว่า ระบบบริหารเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนจะมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาของระบบการเมือง ระบบการเมืองที่มีระดับการพัฒนาสูงจะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหาร ตลอดจนถึงชี้ให้เห็นว่า ระบบกฎหมายจะได้รับการพัฒนา เพื่อดำรงความยุติธรรมของสังคม และสนองตอบประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ภายใต้ระบบการเมืองที่มีการพัฒนา

3. การพัฒนาทางการเมือง คือ การระดมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง หัวใจสำคัญของแนวคิดนี้ คือ อำนาจทางการเมืองเป็นของประชาชน ดังนั้น ประชาชนจึงต้องแสดงบทบาทในการควบคุม กำกับ และตรวจสอบระบบการเมือง เพื่อให้แน่ใจว่าระบบการเมืองที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังกล่าวคือ ระบบการเมืองที่พัฒนา หรืออาจกล่าวได้ว่าแนวทางการพัฒนาทางการเมือง คือการส่งเสริมให้ประชาชน มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

4. การพัฒนาทางการเมือง คือ การระดมสรรพกำลังและอำนาจของรัฐเพื่อเสริมสร้างการบริหาร และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม ปรากฏการณ์นี้จะเกิดขึ้นในประเทศที่มีระบบการเมืองที่พัฒนาสูง

5. การพัฒนาทางการเมือง คือ การพัฒนาระบบประชาธิปไตย แนวคิดนี้สรุปอย่างชัดเจนว่า พัฒนาทางการเมือง ก็คือ การพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย ระบบการเมืองยังเป็นประชาธิปไตยมากเท่าใด ย่อมแสดงว่ามีการพัฒนามากเท่านั้น เพราะหลักการของประชาธิปไตยก็คือเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมืองนั่นเอง

จากแนวคิดที่หลากหลายเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองดังกล่าวข้างต้น เมื่อพิจารณาในสาระสำคัญจะเห็นได้ว่า การพัฒนาทางการเมืองมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความพยายามในการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นเราอาจจะตั้งเคราะห์ความหมายใหม่ของการพัฒนาทางการเมืองได้ว่า การพัฒนาทางการเมืองหมายถึง “การเสริมสร้างให้ระบบการเมืองเอื้อหรือส่งเสริมต่อการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจและสังคม” และระบบการเมืองที่จะส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ นั่นคือ ระบบการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการควบคุม กำกับ ตรวจสอบผู้บริหารอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มั่นใจว่าการตัดสินใจต่างๆ ทางการเมือง จะต้องเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการสนองตอบ

ประโยชน์สุขของประชาชนและเราอาจจะสรุปได้ว่า ระบบการเมืองมีคุณลักษณะดังกล่าวคือ “ระบอบประชาธิปไตย”

จากความหมายและองค์ประกอบของการพัฒนาทางการเมืองดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าลักษณะที่สำคัญของการพัฒนาทางการเมืองก็คือ การทำให้ระบบการเมืองสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึงการเสริมสร้างให้ประชาชนมีบทบาทในการควบคุม กำกับและตรวจสอบระบบการเมืองอย่างใกล้ชิด เป็นการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนจะประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหน ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนจากแบบจารีตประเพณีดั้งเดิมไปสู่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุมีผล

ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาทางการเมือง องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาทางการเมืองคือ การมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุผล ซึ่งหมายถึง การที่ประชาชนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้การอบรมและกล่อมเกลாதองการเมือง ให้ยึดมั่นหรือเชื่อมั่นต่อระบบการเมืองและต่อองค์กรทางการเมืองด้วยความเป็นเหตุเป็นผล ความมีเหตุมีผลทางการเมืองมีความหมายครอบคลุมถึงการมีความรู้ความเข้าใจต่อหลักการสำคัญของการปกครองบทบาทของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และประสิทธิภาพการบริหารงานรัฐบาล เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ความรู้ความเข้าใจดังกล่าวจะพัฒนาไปสู่ความเชื่อและการยึดถือปฏิบัติเป็นแบบแผนในที่สุด เมื่อแบบแผนเหล่านี้ถูกปลูกฝังและถ่ายทอดอย่างติดต่อกันมา จะกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชน และถ้าประชาชนมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีเหตุผลย่อมส่งเสริมให้การพัฒนาการเมืองก้าวรุดหน้า เพื่อประโยชน์ของประชาชนยิ่งขึ้น

ฉะนั้น เมื่อพิจารณาความหมายของวัฒนธรรมทางการเมืองและการพัฒนาทางการเมืองจะเห็นได้ว่าความสำเร็จของการพัฒนาทางการเมืองขึ้นอยู่กับความสำเร็จในการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกัน และอาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองคือรากฐานของการพัฒนาทางการเมือง ถ้าสังคมใดมิได้มุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองแบบจารีตประเพณีดั้งเดิมไปสู่วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีเหตุมีผล ย่อมไม่อาจหวังในความสำเร็จของการพัฒนาทางการเมืองได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยพบว่า มีผู้สนใจศึกษาเรื่องบทบาทนักการเมืองสตรีในประเด็นต่างๆ ดังนี้

จ.ส.ต.จิตประชา มูลสมบัติ (2549 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของสตรีในทางการเมืองท้องถิ่นในตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า สตรีมีบทบาทในทางการเมืองท้องถิ่นน้อยกว่าชาย สตรีมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับปานกลาง และปัจจัยลักษณะเฉพาะบุคคลไม่มีผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจ สตรีมีระดับการมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยลักษณะเฉพาะบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม

จิรภา คามัง (2550 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง ความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของสตรี ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของสตรีในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีสถานภาพแตกต่างกันทางด้าน อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการการสังกัดกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังทางการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของสตรีในจังหวัดอุดรดิตถ์ ปรากฏว่า ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของสตรีในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีสถานภาพแตกต่างกันทางอายุ การศึกษาอาชีพ พบว่ามีความคาดหวังทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับสตรีในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่มีสถานภาพแตกต่างกันทางรายได้เฉลี่ย และการสังกัดกลุ่มการเมือง มีความคาดหวังทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

ยุพิน แสงศรีจันทร์ (2553 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง การยอมรับบทบาทสตรีในทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในตำบลน้ำแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การยอมรับบทบาทสตรีในทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนตำบลน้ำแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ด้านประสพการณ์ ได้รับการยอมรับสูงสุด คือนักการเมืองท้องถิ่นสตรีสามารถบำรุงรักษาศิลปประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นของท่านได้อย่างดี รองลงมาคือ สตรีในท้องถิ่นของท่านสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้เป็นอย่างดี ด้านการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้รับการยอมรับสูงสุด คือ นักการเมืองท้องถิ่นสตรีสามารถทำการประชาสัมพันธ์ผลงานของท้องถิ่นได้ดีกว่านักการเมืองท้องถิ่นเพศชาย รองลงมาคือ นักการเมือง

ท้องถิ่นสตรีอยู่ในท้องถิ่นทำให้การดำเนินงานการเมืองท้องถิ่นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ด้านองค์ประกอบทางสถาบันสังคม ได้รับการยอมรับสูงสุด คือ นักการเมืองท้องถิ่นสตรีเป็นผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนาในชุมชน รองลงมาคือ การเมืองท้องถิ่นสตรีเป็นผู้ที่สถาบันต่างๆ ในสังคมท้องถิ่นให้การยอมรับ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้รับการยอมรับสูงสุด คือ นักการเมืองท้องถิ่นสตรีเพราะสามารถดูแลงานเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ท้องถิ่นได้ รองลงมาคือ นักการเมืองท้องถิ่นสตรีที่มุ่งมั่นทำงานด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ได้รับการยอมรับสูงสุด คือ นักการเมืองท้องถิ่นสตรีของท่านมีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่น รองลงมาคือ ท่านยอมรับนักการเมืองท้องถิ่นสตรีที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น ด้านการเมือง ได้รับการยอมรับสูงสุด คือ นักการเมืองท้องถิ่นสตรีเป็นผู้มีบทบาทในการเมืองท้องถิ่นได้เท่าเทียมกับกับเพศชาย รองลงมาคือ นักการเมืองท้องถิ่นสตรีเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักประชาธิปไตย ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับการยอมรับสูงสุด คือ ในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นจัดให้นักการเมืองท้องถิ่นสตรีทำงานร่วมกับนักการเมืองชาย รองลงมาคือ นักการเมืองท้องถิ่นสตรีมีบทบาทในการรณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนในท้องถิ่น

การเปรียบเทียบการยอมรับบทบาทสตรีในทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในตำบลน้ำแวน อำเภอเขียงคาน จังหวัดพะเยา ในด้านประสบการณ์ ด้านการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านองค์ประกอบทางสถาบัน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ด้านการเมืองและด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามสถานภาพด้านเพศ โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เยาวชนตรี ลีมีรัช (2549 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง ศึกษาเงื่อนไขและกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งการเมืองท้องถิ่นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นสตรีในจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาวิจัยพบว่า เงื่อนไขการเข้าสู่ตำแหน่งการเมืองของสตรีส่วนใหญ่มาจาก พื้นฐานของครอบครัวและฐานะทางการเงินของครอบครัว พื้นฐานการศึกษา สถานะทางสังคม สถานะทางครอบครัว การมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม โดยมีเงื่อนไขที่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ได้รับเลือกตั้งมาแล้วไม่ต่ำกว่าหนึ่งสมัย โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการได้รับการคัดเลือกมาจากครอบครัว ประชาชนในชุมชน ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน การพูดจา มีผลงานที่เด่นชัด ในส่วนกระบวนการสู่ตำแหน่งการเมืองของสตรี พบว่า การแนะนำตัวเองให้เป็นที่รู้จัก การสนับสนุนและการส่งเสริมด้านกีฬา การเข้าร่วมในกลุ่มองค์กรต่างๆ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนมีส่วนสำคัญต่อการได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

นอกจากนี้จากการศึกษาพบแนวทางการพัฒนาบทบาทสตรีในการเข้าไปมีบทบาททางการเมือง คือ การยกระดับการศึกษาด้วยการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบ การสนับสนุนบทบาทสตรีจากภาครัฐ การเป็นที่ยอมรับจากสังคม จากความร่วมมือกิจกรรมต่างๆ การบำเพ็ญประโยชน์ การวางแผนให้เหมาะสม และการสร้างความพร้อมด้านเวลา

วันชัย จำปาเกิดทรัพย์ (2551 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าสู่การเมืองท้องถิ่นของนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยสูงในที่มีอิทธิพลให้เข้าสู่การเมืองท้องถิ่น คือความต้องการในการเข้ามาพัฒนาท้องถิ่นร้อยละ 58.4 ความต้องการที่จะเข้ามารักษาสถิติประโยชน์ของท้องถิ่นร้อยละ 49.2 และความต้องการสร้างผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง และวงศ์ตระกูลร้อยละ 16.5 และความต้องการก้าวสู่การเมืองระดับชาติร้อยละ 2.0

สำหรับด้านปัจจัยสนับสนุนพบว่า การได้รับสนับสนุนจากกลุ่มมวลชนจำนวนมาก ร้อยละ 39.4 รองลงมาคือการได้รับการสนับสนุนจากนักธุรกิจและการเมืองร้อยละ 17.3

สุพินดา เกิดมาลี (2547 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาวิจัยพบว่า อยู่ในระดับน้อย ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ การร่วมประชุม การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ส่วนอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่เข้าอยู่อาศัยในพื้นที่ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุภา บุทธยักษ์ (254 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาททางการเมืองท้องถิ่นของกลุ่มสตรี ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มสตรีอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคล อายุ อาชีพ สถานภาพสมรส มีผลต่อบทบาททางการเมืองท้องถิ่นของกลุ่มสตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนระดับการศึกษารายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งทางสังคม การอบรมเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น ไม่มีผลต่อบทบาททางการเมืองท้องถิ่นของกลุ่มสตรี (2) ปัจจัยส่งเสริมพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นมีผลต่อบทบาททางการเมืองโดยมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 (3) บทบาททางการเมืองท้องถิ่นของกลุ่มสตรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก (4) ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่น

ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะว่าการส่งเสริมบทบาททางการเมืองท้องถิ่นให้กับกลุ่มสตรีควรเริ่มจากการเปิดโอกาสให้สตรีได้รับการฝึกอบรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ เปิดโอกาสให้สตรีได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

อรวรรณ ภาษา (2547 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แรงจูงใจ อุปสรรค และกลยุทธ์ในการเลือกตั้งของนักการเมืองท้องถิ่นสตรี ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดตาก ผลการศึกษาวิจัยพบว่า แรงจูงใจหลักในการสมัครรับเลือกตั้งเกิดจากความต้องการทำงานให้ชุมชนด้วยตัวเอง แต่ประเด็นอยู่ที่ตัวกระตุ้นที่นอกเหนือไปจากความต้องการส่วนตัว คือ กระแสความต้องการสตรีให้ทำหน้าที่การเมืองของคนในชุมชน กอปรกับได้รับการกระตุ้นจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้สตรีเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้นทำให้สตรีกลัวที่จะลงแข่งขัน ส่วนอุปสรรคสำคัญ คือ การขาดความมั่นใจในตัวเองเพราะการศึกษาต่ำ ยังไม่มีประสบการณ์ทำงานชุมชนจะยิ่งขาดความมั่นใจและการบังคับใช้กฎหมายไม่ศักดิ์สิทธิ์ทำให้ยังมีผู้กระทำการเลือกตั้งได้ ส่วนกลยุทธ์การเลือกตั้งจะไม่มีรูปแบบตายตัวปรับตามความเหมาะสมตามสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ แต่จุดขายสำคัญ คือ ตัวสตรีเองเคยสร้างผลงานที่ได้รับการยอมรับ สามารถสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้สตรีที่มีเครือข่ายในชุมชนหรือมีญาติมากจะเป็นต่อคู่แข่ง

อดิศักดิ์ ทองจันทร์แก้ว (2550 : บทคัดย่อ) การยอมรับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 384 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 20 -30 ปี จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท

ปัจจัยด้านองค์ประกอบประกอบทางสถาบันสังคม ปัจจัยด้านประสบการณ์ และปัจจัยด้านการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งหมดสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของการยอมรับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ได้ร้อยละ 73.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นสตรี ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ ด้านองค์ประกอบสถาบันสังคม ด้านประสบการณ์ และด้านด้านการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการยอมรับบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็น

รายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการเมือง ด้านสังคมและวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ

ในส่วนองงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้ทำการศึกษาวิจัยมีความตั้งใจที่จะศึกษาถึงปรากฏการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ถึงปัจจัยที่ส่งเสริมให้สตรีเข้ามาลงสมัครรับเลือกตั้งและได้รับชัยชนะมากกว่าทุกครั้ง เกิดอะไรขึ้นและเมื่อได้เข้ามาทำงานพบเจอปัญหาอะไรบ้าง ซึ่งผู้ทำการศึกษาวิจัยมองเห็นว่าบางผู้นำสตรีบางท่านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสุขสบายอยู่แล้ว แต่เพราะเหตุใจจึงยอมเสียสละเพื่อส่วนรวม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ดำเนินการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative methodology) ซึ่งเป็นวิธีที่สอดคล้องกับการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม ช่วยให้สามารถเข้าถึงปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่นได้ดียิ่งขึ้น โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ศึกษาได้ดำเนินการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงนั้น โดยเหตุผลสำคัญที่เลือกศึกษากลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และผู้ทำการวิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งกลุ่มเป้าหมายนี้ มีความเป็นผู้นำสตรีที่มีบทบาทโดดเด่นเป็นอย่างมาก เช่น การได้รับรางวัลให้ศึกษาดูงานยังต่างประเทศ เป็นผู้นำในการรณรงค์ให้สตรีเห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง รวมไปถึงบทบาทสำคัญต่างในท้องถิ่นอันนำมาซึ่งส่งเสริมบทบาทสตรีในด้านต่างๆ

1.1 ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ นายก อบต. 1 คน สมาชิก อบต. 4 คน และ สตรีที่มีบทบาทผู้นำในท้องถิ่น 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน ซึ่งสตรีกลุ่มที่นำมาเป็นประชากรสำหรับการศึกษาในครั้งนี้มีบทบาทที่สำคัญต่อชุมชนในเขตที่ตนเองรับผิดชอบจนได้รับการยอมรับจากประชาชนทั่วไปเป็นอย่างดี อีกทั้งยังได้รับการยอมรับจากสังคม ดังดูได้จากการได้รับโอกาสในการศึกษาดูงานยังต่างประเทศ และเข้ารับการอบรมในด้านต่างๆ เพื่อนำกลับมาพัฒนาชุมชนของตนเอง เป็นต้น

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบเฉพาะเจาะจง คือ ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรการวิจัย โดยเหตุผลสำคัญในการเลือกสตรีกลุ่มนี้เนื่องจากมีบทบาทในด้านต่างๆ อาทิ การได้รับรางวัลให้ศึกษาดูงานยังต่างประเทศ เป็นผู้นำในการรณรงค์ให้สตรีเห็น

ความสำคัญของการเลือกตั้ง รวมไปถึงบทบาทสำคัญต่างในท้องถิ่นอันนำมาซึ่งส่งเสริมบทบาทสตรีในด้านต่างๆ

1.3 ขั้นตอนในการทำวิจัย

การทำวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยในลักษณะที่ต้องใช้การสัมภาษณ์ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจพื้นที่และกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยไว้ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวางแผนในการดำเนินการวิจัย
2. แนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในเบื้องต้นและบอกวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. นัดหมาย วัน เวลา สถานที่ที่เหมาะสม และสะดวกในการสัมภาษณ์
4. เข้าพบกลุ่มตัวอย่าง และทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เน้นความคุ้นเคยและเป็นกันเอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เนื่องจากเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจำเป็นต้องระบุนายละเอียดต่างๆ ที่ผู้วิจัยจะได้รับรู้จากการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แนวคำถามในการสัมภาษณ์ระดับลึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษางานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน และในแนวทางกรอบแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Opened Question) ที่สำคัญต้องไม่ชี้นำคำตอบ และใช้ภาษาที่ง่ายในการถาม
2. อุปกรณ์สำหรับบันทึกเสียง เพื่อจะได้รายละเอียดในการสัมภาษณ์ ซึ่งจะละเอียดกว่าการจดบันทึกเพียงอย่างเดียว

2.1 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยออกแบบแบบสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาว่าข้อมูลครอบคลุมทุกด้านตามที่ต้องการหรือไม่ แนวคำถามกระชับเข้าใจง่ายหรือไม่ ปรับปรุงแก้ไขพร้อมพัฒนาทักษะในการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้งตรวจสอบความครอบคลุมของแนวคำถามตามกรอบแนวคิด และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง

2.2 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อความ ถ้าพบประเด็นไม่ชัดเจนและต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติม ผู้วิจัยจะทำเครื่องหมายไว้ และนำกลับไปถามผู้ให้สัมภาษณ์ใหม่ โดยติดต่อทางโทรศัพท์ หรือไปพบด้วยตนเอง และเขียนสรุปจากการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาลักษณะและข้อมูลที่เกี่ยวข้องของกลุ่มตัวอย่าง และนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวิจัย

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์หลากหลายวิธี การผสมผสานกันดังนี้

3.2.1 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (*Informal Interview*) กับกลุ่มตัวอย่างโดยเตรียมคำถามกว้างๆ ฆ่าลวงหน้า และพูดคุยสลับกันไปมาเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ ค่อยๆ นึกเรื่องราวออกทีละน้อย

3.2.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (*Indepth Interview*) กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อต้องการให้ได้ข้อเท็จจริงที่ตรงที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้อาจใช้คำถามที่เฉพาะเจาะจงเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และใช้วิธีการตะล่อมกล่อมเกลตา (Probe) การมีความเข้าใจความสามารถในการเข้าใจทัศนะผู้อื่น เป็นการพัฒนาการทางสังคมที่ทำให้บุคคลรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ส่งผลให้บุคคลสามารถเข้าใจถึงความคิด อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่นนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative methodology) เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อวิเคราะห์เรื่อง ปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดอันนำมาซึ่งความน่าเชื่อถือ ความตรงและความครบถ้วนของงานวิจัย โดยมีแนวคิดที่มุ่งมองชีวิตสังคมของมนุษย์เป็นผู้สร้างบริบทหรือสถานการณ์ขึ้น เพราะมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสภาพการณ์หรือระเบียบสังคม นักปรากฏการณ์นิยมเชื่อว่ามนุษย์เป็นนักสร้างสรรค์หรือเป็นผู้สร้าง คือเป็นผู้ที่มีความคิดอ่าน และกฎเกณฑ์ต่างๆ ทางสังคมจะเกิด

จากเรื่องเล็กๆ ไปถึงเรื่องใหญ่รวมเข้าเป็นความแท้จริงทางสังคม เหตุนี้มนุษย์จึงเป็นผู้สร้างสังคมขึ้น โดยการที่มนุษย์มีการกระทำระหว่างกันในชีวิตประจำวัน ดังนั้นในแง่หนึ่งของปรากฏการณ์นิยม สังคมมนุษย์คือกลุ่มสถาบันของมนุษย์ที่มีการกระทำระหว่างกัน ให้ความหมายและสร้างสรรค์ขึ้น จึงกล่าวได้ว่าทฤษฎีนี้มุ่งแสวงหาความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม มุ่งศึกษาวิเคราะห์ให้เกิดความเข้าใจ ตลอดจนทำให้เกิดภาพที่สะท้อนมุมมองในมิติต่างๆ กับตัวบุคคลและปัจจัยสนับสนุนตัวบุคคล ทำให้ทราบความจริงว่าเป็นอย่างไร ทำไมต้องดำเนินชีวิตเช่นนี้ในบทบาทของผู้นำสตรี

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์ ผู้ศึกษาจะนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ซึ่งจำแนกการนำเสนอออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

2.1 ปัจจัยส่งเสริมในด้านการแสวงหาชื่อเสียง

2.2 ปัจจัยส่งเสริมในการตอบสนองความต้องการของจิตใจ

2.3 ปัจจัยส่งเสริมในการรักษาความเป็นธรรมในสังคม

2.4 ปัจจัยส่งเสริมในการด้านการรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่น

2.5 ปัจจัยส่งเสริมในการด้านการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว นักธุรกิจ และการเมือง

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นของสตรีขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อนำไปพัฒนาต่อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปหรือภูมิหลังของนักการเมืองสตรีซึ่งจะประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ การศึกษา การดำรงตำแหน่งทางการเมือง อายุการทำงาน อาชีพอื่นๆ และรายได้ โดยผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มนักการเมืองสตรี ในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ประเด็นข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยแยกผลการวิเคราะห์ตามปัจจัยต่างๆ ได้ดังนี้

อายุ ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด มีอายุระหว่าง 41- 60 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา และมีอายุระหว่าง 25 -40 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40

การศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด มีระดับการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 80 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 มีระดับการศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรืออนุปริญญา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

อาชีพ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้มีอาชีพอื่นๆ นอกเหนือจากตำแหน่งการเมืองท้องถิ่น คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 86.66 อาชีพค้าขาย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 และประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

รายได้ จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์มีรายได้สูงกว่า 20,000 บาทต่อเดือนจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การเป็นสมาชิกองค์กร ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่เคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองระดับชาติ หรือเคยทำงานให้กับพรรค เคยเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์, กลุ่มสหกรณ์ และกลุ่มสตรีแม่บ้าน เคยทำงานเป็นอาสาสมัคร เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, อาสาป้องกันหมู่บ้าน, อาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือน(อปพร.) เคยเข้ารับการอบรม เช่น ลูกเสือชาวบ้าน, ไทยอาสาป้องกันชาติ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ระยะเวลาการทำงาน ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่มีระยะเวลาทำงานมากที่สุด ระหว่าง 5 – 10 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60 น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33

ตอนที่ 2 ปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์นักการเมืองสตรี ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ในประเด็นปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีให้เข้ามามีบทบาททางการเมืองรวมทั้งสิ้น 5 ปัจจัย คือปัจจัยส่งเสริมในด้านการแสวงหาชื่อเสียง ปัจจัยส่งเสริมในการตอบสนองความต้องการของจิตใจ ปัจจัยส่งเสริมในการรักษาความเป็นธรรมในสังคม ปัจจัยส่งเสริมในการรักษาความเป็นธรรมในสังคม ปัจจัยส่งเสริมด้านการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว นักธุรกิจ และการเมือง ซึ่งแต่ละประเด็นผู้ให้สัมภาษณ์ต่างก็มีความ

คิดเห็นคล้ายคลึงกันว่าในทุกปัจจัยล้วนเป็นปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่นทั้งสิ้นแม้จะมีผลมากน้อยต่างกันก็ตาม โดยผู้ศึกษาวิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์แยกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยส่งเสริมในด้านการแสวงหาชื่อเสียง

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์สตรีที่มีบทบาททางการเมือง ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ในประเด็นปัจจัยส่งเสริมในด้านการแสวงหาชื่อเสียง โดยผู้ศึกษาได้แยกออกเป็น 5 ประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1.1 มีโอกาสสวมเครื่องแบบนักการเมืองท้องถิ่นที่สง่างาม เป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับวงศ์ตระกูล จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการสวมเครื่องแบบนักการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญสิ่งหนึ่งในการเข้ามามีบทบาททางการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และเกิดกำลังใจในการทำงาน แต่ก็มีผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 20 มีความเห็นว่าเครื่องแบบไม่ใช่สิ่งสำคัญ สิ่งที่สำคัญคือความต้องการทำหน้าที่ให้กับหมู่บ้านของตนเองให้ดีที่สุด โดยให้ประชาชนยอมรับ ชื่นชมผลงานมากกว่าเครื่องแบบที่สวยงาม

2.1.2 การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นจะสร้างชื่อเสียงให้ตนเองเป็นที่รู้จักของข้าราชการและคนในสังคมโดยทั่วไป ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีความคิดเห็นว่าเป็น เมื่อได้รับการเลือกตั้งเข้ามาแล้ว การแสดงความรับผิดชอบต่อทุกคะแนนเสียงของประชาชน คือหน้าที่ที่ต้องทำ ต้องรับผิดชอบให้ประชาชนยอมรับและไม่รู้สึกผิดหวัง เมื่อได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างดีแล้ว สิ่งที่จะตามมาคือชื่อเสียงที่เป็นที่ยอมรับจากคนในสังคม อันเป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจริงใจ เต็มใจ

2.1.3 ได้รับการยกย่องว่าเป็นคนที่มีชื่อเสียงมีตำแหน่งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวบ้าน ผู้ให้สัมภาษณ์ มีความคิดเห็นไปทางเดียวกันว่า เมื่อเราได้ปฏิบัติหน้าที่ทุกอย่างด้วยความจริงใจ เต็มใจแล้ว ผลที่ตามมาคือการยอมรับและความไว้วางใจ ความชื่นชม อีกทั้งยังสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนรุ่นต่อไปได้ยึดเป็นแบบอย่างที่ดีได้ด้วย

2.1.4 นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้กว้างขวาง สามารถสร้างฐานในท้องถิ่นเพื่อการเลือกตั้งในระดับอื่นๆ เช่น สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมาก มีความคิดเห็นว่าการเข้ามามีบทบาททางการเมืองท้องถิ่นเพียงเพราะต้องการพัฒนาชุมชนของตนเองให้ดีขึ้น ต้องการช่วยเหลือชาวบ้านซึ่งเปรียบเสมือนญาติพี่น้องของตนเองให้มีความกินดีอยู่ดี โดยไม่ได้คิดวางรากฐานไปสู่การเมืองระดับอื่นๆ เช่น สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 5 มีความเห็นว่า ด้วยวิถีชีวิตการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ไม่ว่าจะป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือแม้แต่ผู้นำอื่นๆ จะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับนักการเมืองระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ ก็อาจเป็นตัวแปรสำคัญ

ในการที่จะลงเลือกตั้งในระดับที่สูงขึ้นถ้ามีความพร้อม และผลงานเป็นที่ประจักษ์ รวมไปถึงการได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองที่ตนเองคุ้นเคย

2.1.5 เพื่อความสำเร็จ ความสมหวังในชีวิตจึงตัดสินใจมาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เช่น เป็นฐานหรือทางในการสร้างโอกาสทางธุรกิจ ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีความคิดเห็นว่า คิดเพียงต้องการรับใช้บ้านเกิด ไม่ได้คิดจะสร้างฐานทางธุรกิจใด แต่การที่ได้รับตำแหน่งผู้นำในชุมชนถือเป็นโอกาสดีที่ทำให้สามารถทำงานร่วมกับชุมชนได้ง่ายขึ้น เพราะมีตำแหน่งรองรับ ถ้าไม่มีตำแหน่งใดๆ การเข้าถึงชาวบ้านอาจจะยากกว่านี้ ดังนั้นสิ่งที่จะสร้างคือ สร้างความเชื่อมั่น ความมั่นใจให้กับคนในชุมชน เพื่อให้ได้รับการยอมรับให้ปฏิบัติหน้าที่ไปอีกยาวนาน

2.2 ปัจจัยส่งเสริมในการตอบสนองความต้องการของจิตใจ

ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์สตรีที่มีบทบาททางการเมือง ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ในประเด็นปัจจัยส่งเสริมในการตอบสนองความต้องการของจิตใจ โดยผู้ศึกษาได้แยกออกเป็น 3 ประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.2.1 ความใฝ่ฝันตั้งแต่วัยเด็กว่าเมื่อโตขึ้นจะเป็นผู้นำของชุมชน ในประเด็นนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งหมดว่าไม่เคยมีความใฝ่ฝันว่าเมื่อโตขึ้นจะต้องมาเป็นผู้นำ แต่สถานการณ์พาไป เช่น การได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว การได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชน เป็นต้น แต่สิ่งสำคัญที่สุดอยู่ที่ความต้องการที่จะพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง

2.2.2 ในวัยเด็กถูกมองว่าเป็นคนไม่มีความสามารถ การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสามารถลบปมด้อยนี้ได้ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นว่า ไม่เคยคิดว่าตนเองไม่มีความสามารถ เช่นนั้นจึงไม่จำเป็นต้องลบปมด้อยใดๆ ทั้งสิ้น หากเพียงต้องการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมาให้ดีที่สุด

2.2.3 ความฝันที่จะทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า เพื่อให้สมกับความตั้งใจที่อยากจะเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ในมุมมองประเด็นนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ มีความคิดเห็นว่า เดิมทีการทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นไม่ได้อยู่ในความฝันหรือความคิด แต่เมื่อถึงวันหนึ่งมีโอกาสที่จะได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ประชาชนมอบให้ แม้จะเหนื่อยสักเพียงใด เมื่อได้รับการยอมรับและความไว้วางใจจึงต้องปฏิบัติงานทุกอย่างที่ได้รับมอบหมาย หรือจะโดยความสมัครใจก็ตามจะต้องทำงานอย่างเต็มกำลังเต็มความสามารถ

2.3 ปัจจัยส่งเสริมในการรักษาความเป็นธรรมในสังคม

ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์สตรีที่มีบทบาททางการเมือง ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ในประเด็นปัจจัยส่งเสริมในการรักษาความเป็นธรรมในสังคม โดยผู้ศึกษาได้แยกออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.3.1 ความเป็นธรรมสามารถสร้างขึ้นได้ด้วยตัวเองเป็นอันดับแรก ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การเป็นธรรมสร้างขึ้นได้ด้วยตัวเอง การเป็นผู้นำที่ดีไม่ว่าจะด้วยตำแหน่งใดๆ ก็ตามจำเป็นต้องมีใจที่เป็นกลาง ยอมรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายด้วยใจที่เป็นกลางไม่โอนเอียงไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การตัดสินใจอะไรก็ตามต้องตัดสินใจด้วยสติ มีความระเอียดรอบคอบ

2.3.2 การกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกันเป็นหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าการเป็นนักการเมือง ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำชุมชนนั้น จะต้องมีความเป็นธรรม ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก เห็นความสำคัญของคนทุกคนเท่าๆ กัน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง เมื่อรัฐจัดสรรสิ่งใดเพื่อมาบรรเทาทุกข์ให้กับราษฎร ผู้นำต้องจัดสรรหรือกระจายงบประมาณไปสู่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือเพื่อไม่ให้เกิดคำตำหนิติเตียนต่อผู้นำชุมชน ซึ่งถ้าทำดีแล้วใครก็ไม่สามารถว่ากล่าวให้ร้ายได้

2.4 ปัจจัยส่งเสริมด้านการรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่น

ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์สตรีที่มีบทบาททางการเมือง ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ในปัจจัยส่งเสริมด้านการรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่น โดยผู้ศึกษาได้แยกออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

2.4.1 การกำหนดข้อบัญญัติในการใช้จ่ายงบประมาณให้ทั่วถึงและทำโครงการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ผู้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นนี้คือ นายก อบต. และสมาชิก อบต. แสดงความคิดเห็นว่าการกำหนดข้อบัญญัติในการใช้จ่ายงบประมาณให้ทั่วถึงและทำโครงการการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ว่าจะหญิงหรือชายเข้ามาบริหารก็ต้องดูแลในส่วนนี้

2.4.2 การกำหนดนโยบายในการบริหารงานให้มีความรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ เช่น ดูแลสาธารณูปโภคพื้นฐาน ถนน ประปา เป็นต้น ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นสมาชิก อบต. แสดงความคิดเห็นว่าแม้ว่าจะเป็นผู้หญิงคนอาจมองภายนอกว่าอ่อนแอ แต่เมื่อมีงบประมาณเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน ก็สามารถลงพื้นที่ได้ไม่ต่างจากผู้ชาย ดังนั้นการจัดสรรทุกอย่างตั้งแต่นโยบายจึงมีความชัดเจนทุกอย่าง

2.4.3 การตรวจสอบความโปร่งใสในการดำเนินงานโครงการต่างๆ ของการพัฒนาท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นสมาชิก อบต. แสดงความคิดเห็นว่า ต้องการเข้าไปตรวจสอบว่าโครงการแต่ละโครงการว่าตรงตามข้อบัญญัติในปีงบประมาณนั้นๆ หรือไม่ งบประมาณเท่าไร ถูกต้องหรือไม่

2.4.4 การดำเนินนโยบายที่หาเสียงไว้ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญมากเมื่อเราแสดงความจริงใจไปแล้วว่าต้องการทำอะไรเพื่อรับใช้ประชาชน เมื่อประชาชนให้ความไว้วางใจเลือกเราเข้ามาทำหน้าที่แทนในสภาการเมือง ดังนั้นจำเป็นต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ทำทุกอย่างที่พูดไว้ ทำทุกอย่างที่ช่วยเหลือชาวบ้านได้ แต่ต้องไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในเรื่องส่วนตัว

2.4.5 การสนองความต้องการของประชาชนให้ประชาชน และผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วม เช่น การเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นในแต่ละโครงการของท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า การเข้าถึงประชาชนมีความสำคัญมาก เพื่อให้รับทราบความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ดังนั้นการประชาสัมพันธ์จึงมีส่วนสำคัญและคิดว่าหน้าที่นี้ผู้หญิงจะทำได้ดีกว่าผู้ชาย

2.5 ปัจจัยส่งเสริมด้านการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว นักธุรกิจ และการเมือง
 ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์สตรีที่มีบทบาททางการเมือง ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ในปัจจัยส่งเสริมด้านการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว นักธุรกิจ และการเมืองโดยผู้ศึกษาได้แยกออกเป็น 7 ประเด็น ดังนี้

2.5.1 การสนับสนุนและผลักดันจากครอบครัวเนื่องจากสมาชิกในครอบครัวสนใจ
 ผู้ให้สัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นว่า ได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากครอบครัว เพราะถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวการทำงานอาจทำได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากการทำงานด้านนี้ต้องมีความเสถียร ดังนั้นถ้าคนในครอบครัวเข้าใจก็จะไม่เกิดปัญหาในครอบครัวด้วย การทำงานก็จะทำได้อย่างราบรื่น

2.5.2 มีฐานะพอที่จะสนับสนุนตัวเองได้ ผู้ให้สัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นว่า นอกจากการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวแล้ว ปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือฐานะ แต่ทั้งนี้ทุกคนไม่ได้เกิดมาในฐานะที่ร่ำรวย แต่ก็มีฐานะพอที่จะสนับสนุนตัวเองให้เข้าสู่เส้นทางการเมืองได้ในกรณีที่ไม่ได้ซื้อเสียง แต่อาจต้องการเสียปัจจัยไปทางอื่น เช่น การคิดป้ายหาเสียง การจ้างรถโฆษณา เป็นต้น

2.5.3 การสนับสนุนจากนักธุรกิจ/นายทุน ผู้ให้สัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นว่า ไม่มีใครมาสนับสนุน เพราะนี่เป็นเพียงการเมืองท้องถิ่น ไม่มีผลประโยชน์เพียงพอให้คนกลุ่มนี้มาให้การสนับสนุน

2.5.4 การสนับสนุนจากผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู ตำรวจ เป็นต้น ผู้ให้สัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นว่า ไม่มีใครมาสนับสนุน เพราะตำบลหนองหลวงจะไม่มีผู้มีอิทธิพล ดังนั้นใครจะลงเลือกตั้งก็แสดงบทบาทของตัวเองให้ชัดเจน

2.5.5 ได้รับการสนับสนุนจากมวลชน ผู้ให้สัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นว่า มีบ้าง ใครรักใครชอบใครก็สนับสนุน เพราะถ้าไม่มีมวลชนสนับสนุนแล้วใครจะเป็นคนลงคะแนน

2.5.6 มีการช่วยเป็นหัวคะแนนในการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้ให้สัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นว่า การหาเสียงของตำบลหนองหลวงจะดีตรงที่ไม่มีหัวคะแนน แต่จะหาเสียงด้วยตัวเองหรืออาจมีญาติพี่น้องช่วยบ้าง

2.5.7 มีการช่วยสนับสนุนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้ให้สัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นว่า ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ก็จะไม่ได้อะไรมาซึ่งคะแนน ดังนั้นในประเด็นนี้คือมีการช่วยสนับสนุนจากชาวบ้านในการลงคะแนนเสียงแน่นอน

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นของสตรี

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มสตรีที่ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในเขตตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ในประเด็นปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น โดยผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มาความคิดเห็นว่า การขาดการสนับสนุนทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอก เช่น การขาดการสนับสนุนการทำงานจากหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง สถานการณ์บ้านเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลง การมองค่านิยมทางเพศของคนรุ่นเก่า ความไม่เชื่อมั่นในการทำงานของสตรี เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาอุปสรรคขัดขวางการมีบทบาททางการเมืองทั้งสิ้น ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบได้ดังนี้

3.1 การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์สตรีที่ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในเขตตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด คิดว่าการขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เป็นปัญหาอุปสรรคต่อบทบาททางการเมืองการปกครองในรูปแบบของการขาดความเอาใจใส่ กำกับดูแล การสนับสนุน การติดตามผลงาน การแนะนำการบริหารจัดการ รวมทั้งการส่งเสริมอื่นๆ ในการทำงาน ดังสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบได้ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่งสมาชิก อบต. แสดงความคิดเห็นว่า “ปัญหาด้านนี้เป็นอุปสรรคต่อการทำงานแน่นอน โดยเฉพาะการสนับสนุนหรือการจัดสรรงบประมาณของส่วนกลางมาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คูได้ชัดเจนเลย เช่น หากปีไหนสรรงบประมาณมาให้ให้น้อยลงหรือจัดสรรงบประมาณให้ล่าช้าการพัฒนาท้องถิ่นต่างๆ ก็ไม่สามารถจะพัฒนาได้อย่างทั่วถึงหรือบางครั้งก็มีการหยุดชะงักไปเนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ โดยผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุดก็คือชาวบ้านนั่นเองเพราะเป็นผู้ได้รับประโยชน์ส่วนใหญ่ แต่ทั้งนี้ก็ไม่อาจแน่ใจได้ว่าเป็นผลจากการที่เรามีผู้นำ มีนายก อบต. เป็นผู้หญิงหรือไม่ แต่เมื่อเหตุการณ์เป็นแบบนี้ในกรณีทิ้งงบประมาณมาช้าชาวบ้านก็จะเข้าใจว่านายก อบต. สมาชิก อบต. ที่เป็นผู้หญิงทำงานล่าช้ากว่าผู้ชาย”

ด้านผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน แสดงความคิดเห็นว่า “ทุกวันนี้ทำงานเพื่อชุมชนตลอดและได้แต่งตั้งผู้ช่วยอีกสองคนมาช่วยทำงาน และยังมีชาวบ้านที่เป็นหลักๆ อีกหลายคนช่วยกัน ไม่เช่นนั้นงานต่างๆ ก็คงจะไม่สามารถดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงไปได้ อย่างเช่นบางครั้งเวลาทางอำเภอสั่งงานอะไรมา ก็ไม่ค่อยมีการติดตามงานสักเท่าไร บางครั้งก็เร่งรัดงานสั่งวันนี้จะให้ส่งงานพรุ่งนี้ เราในฐานะผู้ใหญ่บ้านก็ต้องเป็นฝ่ายประสานงานไปเองไม่อย่างนั้นอาจจะไม่เข้าใจกัน ซึ่งจำเป็นมากสำหรับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ก็ควรจะมาดูแลไม่ควรมองว่าผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านนี้เป็นผู้หญิงปล่อยผ่านไปก่อนก็ได้”

ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้นำในด้านต่างๆ แสดงความคิดเห็นว่า “หากพวกเราทำงานกันแต่เพียงในกลุ่มเล็กๆ แต่หน่วยงานใหญ่ๆ ไม่สนับสนุนอะไรให้เราเลย เราก็คงจะทำงานไม่สำเร็จลุล่วงหรือได้ผลดีตามเป้าหมาย หากจะให้งานทุกอย่างออกมาดีในทุกๆ งานนั้นทุกๆ ฝ่าย ทุกๆ หน่วยงานควรจะต้องช่วยกัน ไม่ใช่บอกว่าเดี่ยวหน่วยงานโน้นก็มาเดี่ยวหน่วยงานนี้ก็มาช่วย ถึงแม้งานที่รับผิดชอบอยู่จะเป็นงานอาสาไม่มีค่าตอบแทนประจำให้ แต่ก็อยากให้มีจุดดูแลค่าเบี้ยประชุม ค่าน้ำ ค่าอาหารหรือค่าน้ำมันรถ เล็กๆ น้อยๆ บ้างเวลาไปประชุม เพราะเวลาผลงานเกิดคนได้รับค่าชมคือหน่วยงานไม่ใช่ผู้นำอาสาอย่างพวกเรา”

3.2 ค่านิยมหรือความเหลื่อมล้ำทางเพศ

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์สตรีที่มีบทบาททางการเมืองและดำรงตำแหน่งต่างๆ ในเขตตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดแสดงความคิดเห็นว่า ค่านิยมทางเพศที่สมัยก่อนมองว่าเพศหญิงมักอ่อนแอกว่าเพศชาย และด้วยค่านิยมนี้เองยังมีอยู่ในปัจจุบัน มีผลทำให้สตรีบางคนรู้สึกขาดกำลังใจ หรือเปรียบเป็นปมด้อยที่คนส่วนใหญ่ไม่ได้มองเห็นความสามารถที่แท้จริงและเป็นการมองด้านเพศที่ภายนอกดูแข็งแรงกว่าของเพศชายเป็นตัวตัดสินความสามารถส่วนบุคคล ดังนั้นค่านิยมทางเพศจึงเป็น

ปัญหาอุปสรรคต่อบทบาททางการเมืองการปกครองด้วยประเด็นหนึ่ง ดังสรุปผลการวิเคราะห์ ข้อมูลที่พบได้ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง นายก อบต. สมาชิก อบต. และผู้ใหญ่บ้าน แสดงความคิดเห็นว่า “ การถูกมองว่าความเป็นผู้หญิงมักจะอ่อนแอกว่าผู้ชายของคนทั่วไปก็มีผลกระทบบ้างในแง่ของความรู้สึก เพราะเราอาสาทำงานตรงนี้ ซึ่งผู้ชายบางคนก็ยังไม่กล้าที่จะมาทำแบบพวกเราเลย เพราะการเป็นผู้นำระดับนี้มาจากการเลือกตั้ง และจะต้องดูแลประชาชน ทั้งหมู่บ้าน ทั้งตำบล จะสุขจะทุกข์ต้องรู้ งานค่อนข้างหนัก และต้องมีความเป็นกลาง คอยตัดสินปัญหา ดังนั้นเมื่อได้ยืนแบบนี้ไม่แปลกถ้าจะรู้สึกน้อยใจ แต่ต้องทำให้ความน้อยใจนั้นเป็นแรงผลักดันในการทำงานเพื่อให้เกิดการยอมรับและไม่เกิดการเปรียบเทียบอีก แต่สิ่งที่จะต้องยอมรับคืองานทุกอย่างจะไม่สามารถสำเร็จได้ถ้าขาดความสามัคคี”

ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์ที่ดำรงตำแหน่งแกนนำสตรีอื่นๆ ได้แสดงความคิดเห็นว่า “บางครั้งก็รู้สึกไม่ดีเมื่อได้ยืนว่างานนี้เหมาะสมกับผู้ชายมากกว่า แต่บางครั้งก็ต้องไม่สนใจปล่อยให้ผ่านไป เพราะมีตัวอย่างผู้หญิงเก่งๆ มากมาย และเราอาสาทำงานนี้แล้วเราต้องทำให้สำเร็จ ลุล่วง แม้จะมีมารบกวนจิตใจบ้างก็ตาม”

3.3 สถานการณ์บ้านเมือง

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์สตรีที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในเขตตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีความคิดเห็นว่า ประเด็นสถานการณ์บ้านเมืองเป็นปัญหาอุปสรรคต่อบทบาททางการเมืองการปกครองของสตรี เช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านนโยบายหรือโครงการต่างๆ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงรัฐมนตรีรายบุคคล ซึ่งอาจทำให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศด้อยลงด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์จึงคิดว่า ปัญหาเหล่านี้มีผลกระทบต่อบทบาททางการเมืองการปกครองของผู้นำสตรีทั้งสิ้น ดังสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบได้ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า “สถานการณ์บ้านเมืองก็มีผลต่อชุมชนของเรา เพราะหากบ้านเมืองของเรามีความปกติสุข การบริหารจัดการด้านต่างๆ ก็จะไม่เกิดปัญหา ชาวบ้านก็จะมีความเป็นอยู่ที่ดี การปฏิบัติงานของท้องถิ่นก็จะไม่มีปัญหาติดขัด แต่ถ้าบ้านเมืองมีปัญหา ไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่เกิดขึ้นเมื่อใด งานทุกอย่างและทุกหน่วยงานทุกฝ่ายก็ต้องเจอปัญหาอุปสรรคที่ตามมาอย่างแน่นอน โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง เช่น การเลือกตั้ง หากมีการเปลี่ยนแปลงหรือต้องเลือกตั้งบ่อยๆ ประชาชนอาจจะมีความเบื่อหน่าย และหน้าที่ของผู้นำก็ต้องรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ประชาชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งอาจต้องทำ

มากขึ้นบ่อยขึ้น ทั้งนี้ นอกจากปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองแล้วนั้น ถ้าหากบ้านเมือง ย่ำแย่ ปัญหาที่อาจเกิดตามมาคือเรื่องเศรษฐกิจ ถ้าเศรษฐกิจไม่ดี ก็จะเกิดปัญหาอาชญากรรมบ่อยๆ ยาเสพติดอาจมีมากขึ้นในหมู่บ้าน ในฐานะผู้นำที่ชาวบ้านไว้วางใจเลือกเข้ามา ก็จะต้องทำงานหนักมากขึ้น เพื่อสอดส่องดูแลความปลอดภัยให้กับประชาชนซึ่งถือว่าเป็นญาติของเรา”

3.4 ขาดการสนับสนุนจากคนในครอบครัว

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์สตรีที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในเขต ตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นอย่างดี แต่ส่วนน้อย มีความคิดเห็นว่า หากขาดการสนับสนุนจากคนในครอบครัวก็จะเป็นปัญหาอุปสรรคต่อบทบาททางการเมืองการปกครองด้วยเช่นกัน เพราะคนเหล่านี้จะคอยขัดขวาง คอยแสดงคำพูดเพื่อให้สตรีได้ทำงานไม่สะดวก เพราะขาดกำลังใจจากคนในครอบครัว ส่งผลให้งานอาจสำเร็จล่าช้า หรือสำเร็จแต่อาจไม่ดีเท่าที่วางเป้าหมายไว้ ทั้งนี้ สาเหตุมาจากการที่คนในครอบครัวไม่เข้าใจการทำงานเพื่อส่วนรวม จึงคอยเรียกร้องความสนใจ เรียกร้องหาเวลาจากสตรี ดังสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบได้ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่งสมาชิก อบต. แสดงความคิดเห็นว่า “ คนใกล้ชิดหรือคนในครอบครัว ก็จัดเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่ง เพราะหากคนใกล้ชิดไม่ส่งเสริมหรือคอยขัดขวาง ก็จะทำให้ไม่สามารถทำงาน ได้อย่างเต็มที่ หมดกำลังใจที่จะทำงาน งานก็จะออกมาไม่ดีเท่าที่ควร บางครั้งเมื่อมีงานสังสรรค์ก็ต้องไป ทำให้ต้องกลับบ้านดึก ก็อาจมีปัญหาภายในครอบครัวบ้าง”

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นอย่างดี แสดงความคิดเห็นว่า “ โชคดีที่คนใกล้ชิด ญาติพี่น้องเข้าใจและได้รับการสนับสนุนและเป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด ตั้งแต่วันที่ตัดสินใจสมัครรับเลือกตั้ง และทุกวันนี้มีงานอะไรที่ครอบครัวจะไปช่วยได้ก็จะไปด้วยกันตลอด ซึ่งเป็นครอบครัวที่ใหญ่มาก แต่ทั้งนี้แม้จะเข้าใจแค่ไหน เราก็ต้องรู้จักการจัดสรรเวลาให้ลงตัว มีเวลาเพื่อสังคมส่วนรวม เวลาของคนในครอบครัว และเวลาของตัวเองด้วย”

3.5 การขาดความร่วมมือจากคนในหมู่บ้านหรือชุมชน

จากการสัมภาษณ์สตรีที่ทำงานด้านการเมือง จำนวน 15 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด คิดว่า การขาดความร่วมมือจากคนในหมู่บ้านหรือชุมชน เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการมีบทบาททางการเมืองการปกครอง เพราะงานทุกงาน งานทุกอย่างต้องได้รับความร่วมมือจากคนในหมู่บ้านหรือชุมชนสามารถประสบความสำเร็จได้โดยการพึ่งลำพังตัวคนเดียว ดังสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบได้ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง นายก อบต. สมาชิก อบต. ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “ปัญหาเกิดแน่นอนหากขาดความร่วมมือในหมู่บ้าน เพราะหน้าที่ของเราต้องเกี่ยวข้องกับชุมชน เช่นการจะทำโครงการอะไรสักโครงการต้องมีการทำประชามหมู่บ้านเพื่อลงมติ หากบรรดาชาวบ้านหรือประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ ก็เปรียบเหมือนว่าคบมือข้างเดียวไม่ดัง ความสำเร็จย่อมไม่บังเกิด แต่ตอนนี้โดยรวมแล้วยังไม่ถึงกับขาดความร่วมมือ ยังอยู่ในระดับที่อยู่มาปกติเดียว”

ขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งมีตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน แสดงความคิดเห็นว่า “การมีส่วนร่วมของชาวบ้านเป็นสิ่งสำคัญมากเลยทีเดียว เพราะการทำงานของเรสำเร็จคนเดียวคงไม่ได้แน่ๆ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากชาวบ้านด้วยงานจึงจะสำเร็จและตรงต่อเวลา แต่ทั้งนี้ก็ต้องมาจากตัวผู้นำหรือตัวเราเองด้วยว่าเราจะสามารถพูดหรือแสดงความจริงใจให้ชาวบ้านเห็นถึงความตั้งใจจริงของตัวเองได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งถ้าเราสามารถทำให้ชาวบ้านเชื่อใจ ไว้วางใจได้ ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือในทุกๆ งาน และงานนั้นๆ ก็จะสำเร็จลงอย่างง่ายดาย”

3.6 ปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อบทบาททางการเมืองการปกครองท้องถิ่นมากที่สุด

จากการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นสตรี จำนวน 15 คน ในประเด็นที่ว่าปัญหาอะไรเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดต่อบทบาททางการเมืองการปกครองของสตรี ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากจำนวน 9 คน คิดว่า ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางการเมืองเป็นปัญหาสำคัญที่สุด เพราะถือเป็นปัญหาอุปสรรคที่ใหญ่เกินกว่าสตรีหรือชาวบ้านจะสามารถแก้ไขได้ด้วยตัวเอง ต้องเป็นไปตามผลการการบริหารงานของผู้นำประเทศหรือรัฐบาล ฝ่ายตัวของนักการเมืองท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นระดับรากหญ้าเป็นเพียงตัวขับเคลื่อนหรือเป็นผู้รับนโยบาย มาปฏิบัติเท่านั้น ซึ่งหากบ้านเมืองเกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดี บทบาททางการเมืองการปกครองหรือการทำงานต่างๆ ก็จะสามารถดำเนินงานให้สำเร็จได้โดยง่ายเช่นกัน ดังสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดแสดงความคิดเห็นว่า “จากปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมานั้น สำหรับตนเองคิดว่าปัจจัยด้านสถานการณ์การเมืองซึ่งปัจจุบันกำลังแปรปรวนอย่างหนัก มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ นับเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด เพราะถือว่าเป็นปัญหาที่เราควบคุมมันไม่ได้ มันเกินกำลังของเราเพราะเป็นปัญหาระดับประเทศ แต่เป็นสิ่งที่เห็น ได้ชัดเจนเลยว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างนี้จะได้รับผลกระทบกันทุกคน ทุกฝ่าย ทั้งต่อประชาชน สังคม เศรษฐกิจ และงานของเรา เพราะหากบ้านเมืองไม่มีความชัดเจน โดยเฉพาะหากสถานการณ์ แย่ลง การดำเนินบทบาททางการเมืองการปกครองก็จะได้รับผลกระทบตามไปด้วยแน่นอน ก็อาจจะต้องทำงานหนักขึ้นในการชี้แจงให้ประชาชนทราบว่าบ้านเมืองเรากำลังเกิดอะไรขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจกันอย่างมากซึ่งชาวบ้านบางคนก็เปิดใจรับฟังบางคนก็ไม่รับฟัง เพราะอาจเบื่อก่อนหน้าก็เป็นได้”

และผู้ให้สัมภาษณ์อีกส่วน จำนวน 6 คน มีความเห็นว่า การขาดความร่วมมือจากคนในชุมชนหรือหมู่บ้านเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินบทบาททางการเมืองการปกครอง เพราะหากคนใกล้ตัวหรือคนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานทุกอย่าง ก็จะไม่สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ ดังสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบได้ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง สมาชิก อบต. แสดงความคิดเห็นว่า “ปัญหาของชุมชน ก็คือคนในชุมชนของเราเองว่าเขาจะยอมให้เรายื่นมือไปช่วยเหลือเขาหรือไม่ หากเขายินยอมทุกอย่างก็จะสำเร็จด้วยดี หากเขาไม่ยอมงานก็จะล่าช้าไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ก็เป็นได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน ก็ได้แสดงความคิดเห็นว่า “ชาวบ้านเป็นปัญหาสำคัญสุด เช่น การที่เราจะลงมือทำอะไรสักอย่าง จะสำเร็จลงไม่ได้เลยถ้าเราไม่ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน ดังนั้นคิดว่าปัญหาสำคัญสุดคือชาวบ้าน”

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง ผู้นำสตรี กล่าวว่า “น่าจะเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่จะเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดมากกว่าสิ่งอื่น ชัดเจนอยู่แล้วว่างานอะไรก็ตามหากเราทำคนเดียว แต่ชาวบ้านไม่ยอมรับหรือไม่สนับสนุนด้วย ก็ไม่มีประโยชน์ ดังนั้นอยู่ที่ว่าแกนนำอย่างเราจะใช้วิธีใดโน้มน้าวชาวบ้านให้เห็นถึงความสำคัญในเรื่องนี้”

สรุป ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินบทบาทต่างๆ ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใดก็ตามทุกการดำเนินบทบาทย่อมมีปัญหาและอุปสรรคเป็นบททดสอบเสมอ รวมถึงการดำเนินบทบาททางการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นของสตรีด้วยเช่นกัน แต่อาจจะพบกับปัญหาและอุปสรรคระหว่างทางมากกว่าผู้ชายทั้งนี้อาจเพราะการดำเนินบทบาททางการเมืองของสตรียังเป็นบทบาทใหม่ ยังไม่คุ้นชินต่อสายตาของคนทั่วไปนัก เช่น การเมืองในวงหล้า คือการพูดคุยกันเรื่องงบประมาณหรือขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐจากผู้มีอำนาจโดยการตกลงกันในวงหล้า ซึ่งผู้หญิงไม่สามารถทำได้เช่นนั้น หรือหากทำเช่นนี้ก็จะได้โดยครหา แต่ต้องยอมรับว่าปัจจุบันนี้สตรีเริ่มเข้ามามีบทบาทในเรื่องการเมืองการปกครองมากขึ้นตั้งแต่ระดับประเทศ ลงมาถึงท้องถิ่น ปัญหาที่เข้ามาจึงมีทั้งปัญหาใหญ่และเล็ก ทั้งที่สามารถแก้ไขได้เอง และปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ดังนั้นปัญหาที่ใหญ่เกินก็ต้องให้หน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องและสามารถทำได้ช่วยเหลือ ซึ่งบางครั้งปัจจัยสนับสนุนก็กลับกลายเป็นปัจจัยอุปสรรคได้ และเช่นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคอาจกลายเป็นปัจจัยสนับสนุนได้เช่นกัน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อนำไปพัฒนาต่อ

จากการที่ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นสตรี ผู้นำต่างๆ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ในประเด็นการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินบทบาททางการเมืองการปกครองท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีความคิดเห็นว่ามีหลายประเด็นปัญหาที่แม้ว่าเกิดแล้วแต่ก็มีแนวทางที่จะสามารถแก้ไขได้ ตลอดจนได้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินบทบาทให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น ซึ่งสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบได้ดังนี้

4.1 การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง นายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แสดงความคิดเห็นว่า “ในการปฏิบัติงานหรือการบริหารงานต่างๆ ของ อบต. ทุกวันนี้ขอยอมรับว่าหน่วยงานต่างๆ เช่น ในเขตตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ยังขาดการดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่มาก สาเหตุอาจเนื่องมาจากบรรดา อบต. หรือเทศบาลทั่วประเทศมีมากจนอาจจะควบคุมกำกับดูแลไม่ทั่วถึง ดังนั้นเราจึงควรต้องดูแลตัวเอง ช่วยเหลือองค์กรของเรา ก่อน เช่น เมื่อเกิดปัญหาอะไร เช่น ความไม่เข้าใจในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ่อยๆ เราควรที่จะถามไถ่จากสมาชิก อบต. เจ้าหน้าที่ หรือบุคคลที่จะให้คำตอบที่ถูกต้องกับเราได้ก่อน บางสิ่งบางอย่างเราควรเริ่มต้นจากตัวเราเองก่อน”

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ก็ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้ว่า “เรื่องนี้ก็มีปัญหาพอสมควรสำหรับการทำงาน ในบางครั้งก็ทำงานไม่ค่อยจะสะดวก เช่น บางครั้งอำเภอจะทำโครงการต่างๆ ให้หมู่บ้าน ก็บอกให้ผู้นำช่วยประชาสัมพันธ์ลูกบ้านให้มาช่วยฟัง บางครั้งก็ด่วนมากจนลืมบอกรายละเอียดของโครงการว่าเป็นโครงการเกี่ยวกับอะไร ควรให้ใครมาฟังบ้างหรือต้องการคนเข้าร่วมรับฟังจำนวนเท่าไร คือบางครั้งไม่มีความชัดเจน หรือไม่ก็ตั้งงานแล้วก็ไม่ติดตาม กำกับดูแลและติดตามงาน อีกอย่างที่เกิดเป็นประจำคือความล่าช้าของเจ้าหน้าที่ ความไม่ตรงต่อเวลามักจะมาสายอยู่ตลอด สิ่งที่ยอยากให้แก้ไขคืออยากหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องติดต่อสื่อสารกับประชาชนและมีการนัดหมายกับประชาชนควรมีรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ไม่ควรให้ประชาชนมาคอยเป็นเวลานานๆ อีกทั้งควรแจ้งวัตถุประสงค์ของการประชุมทุกครั้ง และควรดูแลจัดการเรื่องเครื่องดื่มหรืออาหารให้กับผู้มาเข้าร่วมประชุม ไม่ใช่ให้ประชาชนหรือชาวบ้านมาบริการตนเอง”

4.2 ค่านิยมทางเพศหรือความเหลื่อมล้ำทางเพศ

จากการสัมภาษณ์สตรี จำนวน 15 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 คิดว่าประเด็นปัญหาด้านนี้เป็นสิ่งที่แก้ไขได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากเป็นสิ่งที่เกิดจากทัศนคติของแต่ละ

ละบุคคลที่มีสิทธิ์ที่จะคิดจะพูด โดยเฉพาะคนที่มีความคิดแบบสมัยก่อนหรือที่เรียกกันว่าหัวโบราณ มักจะไม่ยอมให้ใครมาเปลี่ยนความคิดตนเองได้โดยง่าย มักมีความเชื่อแบบฝังหัวว่าผู้หญิงคือเพศที่อ่อนแอต้องได้รับการดูแลจากเพศชาย ผู้หญิงไม่ควรทำงานควบคู่ไปกับผู้ชาย ผู้ชายต้องเป็นผู้นำ ดังนั้นคนกลุ่มนี้จะเชื่อว่า ผู้หญิงไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับงานด้านการเมืองการปกครอง เช่น การเป็นสมาชิก อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ดังนั้นหากจะทำให้คนกลุ่มนี้เปลี่ยนความคิดทัศนคติคงจะไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายแต่ก็คงไม่ยากจนเกินไปที่จะเราแก้ไขปัญหานี้ได้ ดังสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง นายกองตรีการบริหารส่วนตำบล กล่าวว่า “สำหรับปัญหา นี้ เป็นสิ่งที่เกิดจากความคิดของคน ซึ่งเราจะได้ยินมาโดยตลอดว่าผู้หญิงจะเล่นการเมืองได้อย่างไร จะทำอะไรได้ จะไหวไหม เป็นคำพูดที่บั่นทอนกำลังใจคนฟังที่กำลังคิดจะลงเล่นการเมืองเป็นครั้งแรกได้อย่างดีทีเดียว อันนี้อาจทำให้คนที่ได้ฟังหวั่นไหวไปบ้าง เสียกำลังใจไปอีกหน่อย แต่เราไม่อาจห้ามความคิดของใครได้ ดังนั้นวิธีแก้ไขที่ดีที่สุดคือ การนั่งเฉย แล้วหันมามองตัวเอง เริ่มต้นจากถามตัวเองว่า เราพร้อมไหม เราไหวไหม เราจะเป็นอย่างที่เขาพูดไหม เราควรจะทำอย่างไรให้เขายอมรับ เราควรแสดงผลงานให้พวกเขาได้เห็น เราสามารถทำทุกอย่างได้เหมือนๆ กับผู้ชาย และที่สำคัญบางอย่างเราอาจทำได้ดีกว่าผู้ชายอีกด้วย”

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านแสดงความคิดเห็นว่า “ในฐานะที่เราได้รับการเลือกตั้งเข้ามาให้มีส่วนในการทำงานช่วยชุมชน มาหลายปีสำหรับตัวเองนั้นยังไม่เคยประสบปัญหาว่ามีใครมาพูดให้น้อยใจเกี่ยวกับเรื่องเพศชายเพศหญิง แต่ในแนวคิดของคนในสังคมไทยเราต้องยอมรับว่ามันจะฝังใจกับแนวคิดเดิมๆ ทั้งนี้ในปัจจุบันแนวคิดเรื่องนี้เริ่มจางหายไปบ้าง เพราะมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้คนเริ่มยอมรับบทบาทของผู้หญิงมากขึ้น เช่น การมีนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของประเทศไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็มีผู้หญิงหลายคน อีกทั้งคนสำคัญในแขนงต่างๆ ทั้งในไทยและต่างประเทศก็มีผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จมากมาย ดังนั้นผู้หญิงควรเคารพสิทธิของตัวเองทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดอย่าไปสนใจคำดูถูก สนใจได้แต่ให้นำมาเป็นแรงผลักดันให้เกิดผลงานที่ดีเด่น เราควรทำผลงานให้เป็นที่ประจักษ์ในสายตาผู้คนที่มีมองเราอยู่ และหมั่นศึกษาหาความรู้ ประสบการณ์ใส่ตัวอยู่เสมอ ให้คิดเสมอว่าเราทำงานได้ดีไม่แพ้ผู้ชาย และอาจทำได้ดีกว่าผู้ชายในบางเรื่องบางโอกาส”

4.3 สถานการณ์บ้านเมือง

จากการสัมภาษณ์สตรี จำนวน 15 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีความคิดเห็นว่าเป็นประเด็นเรื่องสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองมีความสำคัญต่อการดำเนินบทบาททางการเมืองการปกครองเช่น การเลือกตั้งบ่อยครั้ง การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล เปลี่ยนรัฐมนตรี การโยกย้ายข้าราชการ ฯลฯ ดังสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบได้ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แสดงความคิดเห็นว่า “ การเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมาบ่อยๆนี้ ทำให้เราต้องทำงานหนักมากขึ้นกว่าเก่า อย่างเช่น การรัฐประหาร ทำให้ต้องมีการเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ ก็จะมีนโยบายใหม่ กฎหมายใหม่ ผู้นำหรือนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีใหม่ ซึ่งมีผลทำให้งานที่เรากำลังทำดำเนินการอยู่อาจต้องหยุดลง หรือแม้แต่กิจกรรมหรือโครงการที่ได้วางแผนไว้แล้วอาจต้องชะลอไว้ก่อน ซึ่งอาจจะไม่ได้นำกลับมาทำอีกก็เป็นได้ ระบบงานก็สับสนไปหมดซึ่งปัญหาด้านนี้เป็นปัญหาที่หน่วยงานจะได้รับผลกระทบเหมือนกันหมด และคงจะเข้าไปแก้ไขอะไรไม่ได้เพราะเป็นเรื่องระดับชาติ สิ่งที่เราสามารถทำได้คือพยายามสร้างงานหรือดำเนินงานที่ค้างอยู่ให้เสร็จลุล่วงให้จงได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของชุมชน ไม่ว่าจะมียะไรเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของเรายังคงอยู่ ต้องทำเพื่อประชาชน”

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน ให้ความเห็นว่า “ สำหรับตนเองหากถามว่า จากสถานการณ์ทางการเมืองการปกครองที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยๆ มีผลต่อการทำงานหรือไม่ บอกได้ว่ามีแน่นอน แต่ถ้ามองถึงการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้กลับไปดีเหมือนเดิมคงทำไม่ได้ แต่ก็คิดว่าการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ก็น่าจะมาจากรัฐบาลหรือตัวแทนประชาชนที่ชาวบ้านเลือกไปบริหารประเทศด้วยส่วนหนึ่ง จึงทำให้เกิดทั้งปัญหาสังคม ปัญหาเศรษฐกิจ และอีกมากมาย น่าจะแก้ไขที่ต้นเหตุ คือการพิจารณาเลือกสรรคนคิดตอนเลือกตั้ง เพื่อไม่ให้ปัญหาเกิดขึ้นซ้ำซาก”

4.4 การขาดการสนับสนุนจากคนในครอบครัว

จากการสัมภาษณ์ สตรี จำนวน 15 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด คิดว่า คนในครอบครัวนั้นเป็นปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงานต่างๆ ตลอดจนถึงถือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานด้วยเช่นกัน เช่น การพูดคุยให้กำลังใจหรือการให้คำแนะนำ การช่วยเหลืองานต่างๆ ก็จะสามารถทำให้สตรีปฏิบัติหน้าที่รวมถึงบทบาททางการเมืองการปกครองได้ดีและการที่คนในครอบครัวคอยขัดขวาง ไม่ว่าจะจากคำพูด หรือการกระทำอื่นๆ ก็มีผลทำให้สตรีเกิดความท้อแท้ น้อยใจ กังวลใจ จนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ดีได้ ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะ ดังสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบได้ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน กล่าวว่า “จากการที่ได้รับเลือกตั้งให้เข้ามาเป็นผู้ใหญ่บ้านนั้น นอกจากจะมาจากความสมัครใจของตัวเองแล้ว ครอบครัวก็มีส่วนช่วยให้การสนับสนุนช่วยเหลือหลายอย่าง และตัวเองเคยเป็นสมาชิก อบต. อีกทั้งพ่อก็เคยเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อพออายุครบเกษียณจึงสนับสนุนให้ผันตัวเองจากสมาชิก อบต. มาลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน เพราะอย่างไรเราก็ทำงานให้กับชุมชนของตนเองได้เช่นเดิม ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาสำหรับตนเอง เพราะเราต้องจัดสรรเวลาให้ลงตัว”

ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง สมาชิก อบต. กล่าวว่า “การลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งนี้เป็นครั้งแรก เพราะอยากทำงานให้ชุมชน ต้องการที่จะพัฒนาชุมชน เพราะโดยปกติแล้วขอบงานด้านอาสาอย่างมาก ตอนเรียนก็ชอบออกค่าย ทำให้คิดมาตลอดว่าทำไมเราไม่ทำให้บ้านเกิดเราบ้าง เมื่อวันหนึ่งโอกาสมาถึงจึงไม่พลาดโอกาสที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว ญาติพี่น้องเป็นอย่างดี การทำงานเพื่อสังคมนั้นปัญหาจะไม่เกิดเลยถ้าเรารู้จักจัดสรรเวลาสำหรับส่วนรวมและครอบครัว หรือเวลาสำหรับตนเองให้ลงตัว”

4.5 การขาดความร่วมมือจากคนในหมู่บ้านหรือชุมชน

จากการสัมภาษณ์สตรีจำนวน 15 คน ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีความคิดเห็นว่าเป็นประเด็นเรื่องนี้มีผลสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการทำงานในฐานะผู้นำและต้องทำงานส่วนใหญ่อยู่กับหมู่บ้านหรือชุมชน ต้องมีการประสานงานอยู่บ่อยๆ หากทำงานโดยขาดการมีส่วนร่วมกับคนในหมู่บ้าน ทั้งผู้นำชุมชนหรือประชาชนในชุมชนก็ไม่สามารถทำให้งานสำเร็จลงได้ วิธีการแก้ไขที่ได้ผลก็คือ การต้องหมั่นพบปะชาวบ้าน เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ และต้องแสดงออกอย่างจริงใจไม่เสแสร้ง เราก็จะได้รับไว้วางใจจากชาวบ้านด้วยความจริงใจเช่นกัน และเมื่อต้องมีการประสานงานเราก็จะได้รับความร่วมมือด้วยความเต็มใจจากคนในชุมชนด้วยดีดังสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

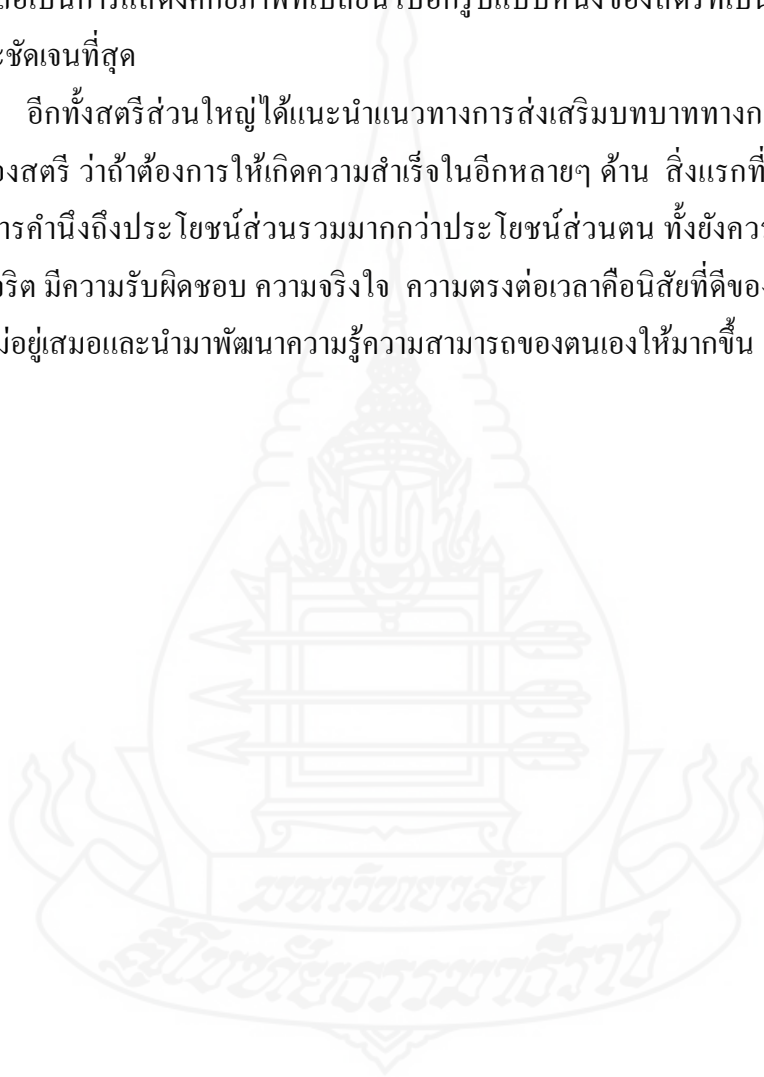
ผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน แสดงความคิดเห็นว่า “การทำงานที่เกี่ยวข้องกับชาวบ้านหรือชุมชนนั้น มีบ้างในบางครั้งเข้าร่วมประชุมแต่ก็ไม่ให้ร่วมมือเท่าที่ควร เช่น ให้งานมือก็ไม่ยก ไม่มีการแสดงความคิดเห็นใดๆ ประมาณว่าก็ให้มาประชุมก็มาแล้วจะมาให้งานมือให้แสดงความคิดเห็นอีกทำไม ไม่ทำ ไม่สนใจ ดังนั้นการจัดกิจกรรมเหล่านี้บางครั้งต้องไม่ดึงจนเกินไป อาจต้องมีเรื่องข้ามขั้นสอดแทรก หรือจัดกิจกรรมที่น่าสนุกตื่นเต้นเร้าใจบ้าง สิ่งเหล่านี้สามารถทำให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเอง และเขายินดีรับฟังมากขึ้น การเข้าไปให้ความสนิทสนมพูดคุยอย่างเป็นกันเองกับชาวบ้านเป็นสิ่งสำคัญ เพราะชาวบ้านจะเกิดความเชื่อมั่น ไว้วางใจมากขึ้น”

5. สรุป

แนวคิดของนักการเมืองสตรีที่มีต่อการแก้ไขปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาททางการเมืองการปกครองท้องถิ่นของสตรีในอนาคตที่ผู้นำสตรีส่วนใหญ่ ได้ให้ความคิดเห็นไว้ คือ มีความเห็นด้วยที่สตรีจะอาสาหรือสมัครเข้ามามีบทบาททางการเมืองการปกครองท้องถิ่นในทุกๆ รูปแบบให้มากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องลบภาพพจน์ด้านค่านิยมที่

มองว่าสตรีเป็นเพศที่อ่อนแอกว่าเพศชายให้หมดไปจากความรู้สึกของตนเองเสียก่อน จึงจะสามารถดำเนินบทบาทต่างๆ ได้อย่างเต็มที่โดยไร้สิ่งที่จะเข้ามาบั่นทอนจิตใจ เพราะจากสื่อต่างๆ ที่เห็นในปัจจุบันก็ได้บ่งบอกถึงศักยภาพของสตรีที่เปลี่ยนไปจากอดีตเป็นอย่างมาก สตรีมีบทบาทชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีความสามารถในหลายแขนงเป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาคนทั่วโลก ทั้งระดับพื้นฐาน ระดับสูง การดำรงตำแหน่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนกับสตรีก็มีให้เห็นในยุคปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการแสดงศักยภาพที่เปลี่ยนไปอีกรูปแบบหนึ่งของสตรีที่เป็นผู้นำท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีและชัดเจนที่สุด

อีกทั้งสตรีส่วนใหญ่ได้แนะนำแนวทางการส่งเสริมบทบาททางการเมืองการปกครองท้องถิ่นของสตรี ว่าถ้าต้องการให้เกิดความสำเร็จในอีกหลายๆ ด้าน สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงอยู่เสมอคือการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ทั้งยังควรมีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ ความจริงใจ ความตรงต่อเวลา คือนิสัยที่ดีของผู้นำ มีการแสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอและนำมาพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้มากขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาจะนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นสำคัญมานำเสนอโดยจำแนกการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน คือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ข้อคิดเห็นจากผู้ให้สัมภาษณ์ และข้อเสนอแนะของผู้ทำการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัย เรื่องปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ที่ได้นำเสนอแล้วปรากฏผลการวิจัยแยกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ

1.1 ผลการวิจัยปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น

จากการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยส่งเสริมให้สตรีเข้ามามีบทบาทในการเมืองท้องถิ่น สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

พบว่า มูลเหตุจูงใจที่ทำให้สตรีเข้ามามีบทบาททางการเมืองท้องถิ่นมีหลายประการ อันประกอบด้วยปัจจัยส่งเสริมในด้านการแสวงหาชื่อเสียง ปัจจัยส่งเสริมในการตอบสนองความต้องการของจิตใจ ปัจจัยส่งเสริมในการรักษาความเป็นธรรมในสังคม ปัจจัยส่งเสริมในการรักษาความเป็นธรรมในสังคม ปัจจัยส่งเสริมด้านการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว นักธุรกิจ และการเมือง ทั้งนี้มีการส่งเสริมหลายรูปแบบ เช่น การช่วยเหลืองานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมบทบาทสตรี การคอยให้คำปรึกษาหรือแก้ไขปัญหา การพุดจาให้กำลังใจ หรือการช่วยเหลือเสี่ยงเล็กน้อย ตลอดจนความต้องการช่วยแบ่งเบาภาระการทำงานของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชาติ เป็นต้น ซึ่งการแก้ปัญหาในระดับชาติอาจต้องเริ่มต้นจากระดับล่างขึ้นไป

1.2 ผลการวิจัยบทบาทสตรีที่ส่งผลต่อการเมืองท้องถิ่น

จากการศึกษาวิจัยบทบาทสตรีที่ส่งผลต่อการเมืองท้องถิ่น สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

พบว่า บทบาทสตรีที่ส่งผลต่อการเมืองท้องถิ่นมีมากมาย อันได้แก่ บทบาทในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน หรือบทบาทอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารชุมชน จะเห็นได้ว่าสตรีจะมีบทบาทในการร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในทุกๆ ระดับที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น บทบาทการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกๆ ระดับ และทุกๆ ครั้ง บทบาทการเข้าร่วมกับกลุ่มทางการเมืองในระดับชุมชน หรือบทบาทในการพูดถกเถียงหรือวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์หรือบุคคลทางการเมือง โดยสรุปแล้ว บทบาททางการเมืองท้องถิ่นที่สตรีให้ความสำคัญมากที่สุด คือ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสิทธิและหน้าที่ในการเลือกตั้งระดับต่างๆ ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เพราะถือว่าเป็นสิทธิพื้นฐานของทุกคน ซึ่งจะเห็นได้ว่า บทบาทที่สตรีได้เข้าไปมีบทบาทโดยตลอดส่งผลให้สตรีเข้าไปมีบทบาททางการเมืองท้องถิ่น

1.3 ผลการวิจัยปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น

จากการศึกษาวิจัยถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินบทบาททางการเมืองท้องถิ่นของสตรี สามารถสรุปได้ผลการวิจัยได้ดังนี้

พบว่า สตรีได้ประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินบทบาททางการเมืองท้องถิ่นทั้งเล็กและใหญ่ หลายประการ ดังแยกสรุปได้ ต่อไปนี้

1. การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การพิจารณาจัดสรรงบประมาณดำเนินงานไม่เพียงพอหรือล่าช้า ขาดบุคลากรให้คำแนะนำปรึกษาถึงแนวทางการดำเนินงานที่ถูกต้อง เป็นต้น
2. การยึดติดกับค่านิยมหรือความเหลื่อมล้ำทางเพศแบบดั้งเดิม กล่าวคือ คนทั่วไปมักมองว่าสตรีมีความอ่อนแอกว่าเพศชาย จึงเห็นว่าไม่มีความเหมาะสมกับงานในตำแหน่งทางการเมือง ผู้นำชุมชน หรือความเหมาะสมในบทบาทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เพราะเห็นว่าหน้าที่นี้เคยมีแต่เพศชายปฏิบัติ
3. สถานการณ์บ้านเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยๆ ย่อมส่งผลให้นโยบายและภาวะเศรษฐกิจก็จะแปรปรวนตามไปด้วย จึงมีผลต่อแนวทางหรือเป้าหมายในการทำงานที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามนโยบายที่เปลี่ยนแปลงตามรัฐบาลใหม่อยู่ตลอดเวลา
4. การขาดการสนับสนุนจากคนในครอบครัว เช่น การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ที่ต้องการความช่วยเหลือ การนิ่งเฉยไม่แสดงความคิดเห็นหรือให้กำลังใจทำให้การทำงานเป็นไปอย่างขาดกำลังใจ
5. การขาดความร่วมมือจากคนในชุมชน เช่น การแสดงออกถึงการต่อต้านไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ที่ผู้นำขอความร่วมมือ ไม่เห็นความสำคัญของงานในชุมชน

ทั้งนี้ ปัญหาและอุปสรรค ที่สำคัญที่สุดของสตรีพบว่า การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด และสามารถแก้ปัญหาได้ไม่ยากนัก แต่ปัญหาที่เกิดจากสถานการณ์บ้านเมืองเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเองเพราะเป็นปัญหาระดับชาติ

1.4 ผลการวิจัยแนวทางการแก้ไขปัญหาลูกอุปสรรคตลอดจนข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาลูกอุปสรรคและข้อเสนอแนะสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาลูกอุปสรรคและข้อเสนอแนะในทุกๆ ด้านที่จะได้ผลดีที่สุดคือ สตรีต้องใช้ความรู้ความสามารถที่ตนเองมีให้มากที่สุด ในการคิดทำหรือแก้ปัญหาอย่างมีสติ หากปัญหาที่แก้ไขมีมากกว่าความรู้ความสามารถที่ตนเองจะแก้ไขได้ ก็ควรติดต่อประสานเพื่อขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป อีกทั้งควรหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ศึกษาพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาชุมชนของเราต่อไป

2. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยการส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาดำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ในครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงประเด็นต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ผู้ศึกษาวิจัยได้นำมาเป็นแนวคิดประกอบในการวิจัย ทั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัยนำเสนอประเด็นสำคัญๆ ที่ได้จากการศึกษาไปสู่การอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ผลการวิจัยปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น

สตรีส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่นเช่นการได้รับการส่งเสริมให้สตรีเป็นตัวแทนแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในชุมชนของสมาชิกในครอบครัว เครือญาติ เพื่อนฝูงใกล้ชิด หรือการตัดสินใจด้วยตนเองเพราะความรักในถิ่นที่อยู่ อยากตอบแทนสังคม ต้องการที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง ความต้องการช่วยเหลือหรือคลี่คลายปัญหาที่เกิดจากสถานการณ์บ้านเมืองที่แปรเปลี่ยน นั้นล้วนเป็นปัจจัยส่งเสริมให้สตรีเข้ามาบทบาททางการเมืองทั้งสิ้น บุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการที่จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่น ความต้องการที่จะทำในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ต่อสังคมหรือชุมชนของตนเอง

ด้านการตัดสินใจด้วยตนเองนั้น สอดคล้องกับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของไวเนอร์ (Weiner) ลักษณะหนึ่งที่สำคัญ คือ ต้องเกิดจากความสมัครใจ ไม่ใช่

เกิดจากการถูกบังคับขู่เข็ญและที่สตรีได้ตัดสินใจเข้ามามีบทบาททางการเมืองท้องถิ่นนี้ อีกเหตุผลหนึ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ เกิดจากความรักถิ่นที่อยู่อาศัยมานานและต้องการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ได้สอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยม ด้านปัจจัยที่ทำให้สตรีเข้ามามีบทบาททางการเมืองการปกครอง ปัจจัยหนึ่งคือการเป็นคนพื้นเพหรือถิ่นฐานเดิม และมีความรับผิดชอบต่อสังคมและแนวคิดของอัลวิน เบร์ทแรนด์ (Alvin Bertrand) ได้กล่าวปัจจัยวัฒนธรรมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า ได้แก่ ลักษณะของบุคคล คือ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม อาชีพ การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น ค่านิยมและทัศนคติ

2.2 ผลการวิจัยบทบาทสตรีที่ส่งผลต่อการเมืองท้องถิ่น

สตรีส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า บทบาททางการเมืองท้องถิ่นของสตรีทุกคนขึ้นพื้นฐาน คือ บทบาททางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกๆ ระดับในท้องถิ่น การร่วมรณรงค์ลดการซื้อสิทธิขายเสียง หรือการหาเสียงเลือกตั้งให้กับตนเองญาติสนิทหรือพวกพ้อง ซึ่งการเลือกตั้งนั้นผู้นำสตรีทุกคนต่างตระหนักดีว่าเป็นสิทธิและหน้าที่พื้นฐานที่คนไทยทุกคนต้องรักษาและถือปฏิบัติ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องเป็นกิจกรรมของประชาชนทุกคน แต่เป็นเรื่องของการกระทำกิจกรรมทางการเมืองตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

2.3 ผลการวิจัยปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น

พบว่าสตรีส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่าปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่จะมีความสอดคล้องกับปัจจัยที่ทำให้เข้ามามีบทบาททางการเมืองท้องถิ่น กล่าวคือ เป็นปัจจัยทั้งด้านบวกและลบ เช่นการได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้านหรือคนในชุมชนถือเป็นปัจจัยส่งเสริมที่ดี แต่หากในทางกลับกันปัจจัยสนับสนุนเหล่านี้ไม่ให้ความร่วมมือหรือมีการต่อต้านก็ไม่สามารถทำให้สตรีได้มีโอกาสเข้ามามีบทบาททางการเมืองท้องถิ่น หรือดำเนินบทบาททางการเมืองท้องถิ่นได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

สำหรับประเด็นอื่นๆ เช่นการขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ นั้นพบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าปัญหาและอุปสรรคด้านนี้ปัจจุบันยังพบอยู่ ซึ่งขาดความเอาใจใส่ดูแลผู้นำทำให้งานต่างๆ รวมถึงบทบาททางการเมืองท้องถิ่นเกิดข้อผิดพลาดเมื่อต้องมีการปรับเปลี่ยนจึงทำให้งานล่าช้า เสียเวลา เสียค่าใช้จ่าย กล่าวคือหากเกิดข้อจำกัดด้านสถานการณ์ เช่น ขาดเวลาที่จะทำงาน งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับงานไม่ชัดเจน ระดับความคาดหวังของผลการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสม ขาดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงาน ขาดการช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่ยืดหยุ่น เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อการทำงานที่จะให้บรรลุผลสำเร็จทั้งสิ้น

3. ข้อเสนอแนะของผู้ทำการศึกษาวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเนื้อหาเกี่ยวกับ ปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ โดยพิจารณาจากประเด็นบทบาทของสตรีที่ส่งผลต่อการเมืองท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรคของสตรีแล้ว จึงได้มีข้อเสนอแนะแนวทางการคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่เกิดขึ้นบางประการ ในการที่ช่วยให้การดำเนินงานของสตรีได้รับการพัฒนายิ่งขึ้น โดยสามารถดำเนินการได้ตามข้อคิดเห็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.1 การสร้างความสำคัญให้กับตนเอง

ประการแรก จะเป็นเรื่องของ การให้ความสำคัญในเรื่องของการศึกษา เพราะการศึกษาถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา สตรีทุกคนจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเพื่อยกระดับให้ตนเองมีความรู้ความสามารถเท่าเทียมกับผู้อื่นจะต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ก้าวทันกับเทคโนโลยีที่กำลังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในโลกปัจจุบัน **ประการที่สอง** เป็นเรื่องของสุขภาพอนามัยที่ดีของสตรีก็ถือเป็นเรื่องที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่ส่งผลให้สตรีมีกำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ แข็งแรง และมีภูมิด้านทานภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการดำรงชีวิตร่วมกับคนอื่นๆ เพราะหากสตรีมีสุขภาพที่ไม่แข็งแรงอาจจะทำให้ขาดโอกาสในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่างๆ **ประการที่สาม** เป็นเรื่องของ การประกอบอาชีพและรายได้ ในสังคมปัจจุบันถือได้ว่าเงิน เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการดำเนินชีวิต เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับปากท้องที่มีผลต่อการดำรงชีวิตในแต่ละวัน จำเป็นอย่างยิ่งที่สตรีทุกคนจะต้องมีอาชีพ และมีรายได้เพียงพอเพื่อช่วยเหลือครอบครัวเพื่อให้ครอบครัวดำรงอยู่ในสภาวะที่มั่นคง ในสถานการณ์ที่เศรษฐกิจกำลังประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทุกครอบครัวจะต้องได้รับผลกระทบของระบบเศรษฐกิจไม่มากก็น้อย ซึ่งหากสตรีทุกคนมีรายได้ที่แน่นอน มั่นคง ถาวร ก็ จะส่งผลให้สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวก็จะอยู่ดีกินดี ครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเมื่อสถาบันครอบครัวซึ่งถือเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุด เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาที่ จะนำไปสู่การพัฒนาในระดับต่อไปคือระดับชุมชน

ประการที่สี่ สิ่งแวดล้อม ในการดำรงชีวิตของสตรีย่อมมีความเกี่ยวข้องกับ สิ่งแวดล้อม ดังนั้นสตรีจึงต้องมีวิธีการในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งหากในพื้นที่ๆ สตรีและครอบครัวอยู่เต็มไปด้วยยาเสพติด อาชญากรรม โรคติดต่อ ฯลฯ สตรีและครอบครัวของตนเองก็จะอยู่อย่างไม่สงบสุข หนาวระแวงอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากได้อยู่ท่ามกลางอันตราย ดังนั้นเพื่อร่วมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีสตรีจึงควรที่จะมีวิธีการในการจัดการกับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและ

เกิดการพัฒนาย่างตรง **ประการที่ห้า** ด้านการเมืองการปกครอง สตรีจะต้องมีบทบาทในการเข้าร่วมต่อกระบวนการเคลื่อนไหวต่างๆ อาทิ การร่วมเดินขบวน การต่อต้านนโยบายของรัฐต่างๆ รวมไปถึงกระบวนการเรียกร้องต่างๆ ดังที่เห็นในปัจจุบัน และในบางครั้ง สตรีได้โอกาสก้าวสู่การเป็นแกนนำของกลุ่มต่อต้านในหลายๆกรณี และปัจจุบันก็ยังคงมีผู้นำประเทศเป็นสตรี เพราะสตรีมีโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง เพื่อเข้าไปร่วมในการวางแผนในการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง

3.2 การสร้างภาวะผู้นำสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ที่สตรีมีภาวะผู้นำในการเข้าร่วมบริหารจัดการกับกลุ่มองค์กร ที่มีการผสมผสานในมิติชายหญิง เพื่อสร้างความเข้มแข็งโดยการมองกิจกรรมที่ปฏิบัติ คือหากสตรีได้รับข่าวสารที่ดีทันสมัย จะช่วยให้ผู้นำชุมชนที่เป็นสตรีได้ใช้ประโยชน์ในการรู้สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของสตรีไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาในเรื่องต่างๆที่เห็นสมควรแก่การพัฒนา โดยทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้นำสตรีเป็นคนที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ ด้านกิจกรรมของกองทุนต่างๆ ในทุกชุมชนมีทรัพยากรที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมของสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศ

ดังนั้นทรัพยากรจึงมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาในเรื่องของการจัดการเงินในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับทุนที่มีในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดและส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนให้มีส่วนร่วมภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ซึ่งผู้นำสตรีก็จะมีส่วนในการสำรวจกองทุนจัดทำทะเบียน โดยเข้าไปมีส่วนร่วมบริหารกองทุน หากใช้กองทุนให้สอดคล้องและคุ้มค่ากับประโยชน์ที่ได้รับกับชุมชน ทำให้ชุมชนมีจุดแข็งในด้านเงินทุน การขยายกิจกรรมจะสามารถช่วยในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง รวมทั้งเรื่องของการค้นหาทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งทุนชุมชนสามารถจำแนกได้ 5 ประเภท ได้แก่ ทุนมนุษย์ (Human Capital) ทุนสังคม (Social Capital) ทุนกายภาพ (Physical Capital) ทุนธรรมชาติ (Natural Capital) ทุนการเงิน (Financial Capital) ซึ่งล้วนแต่เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มกลายเป็นรายได้ มีทั้งเรื่องอาหาร สิ่งประดิษฐ์ ศิลปวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว เป็นต้น หากสตรีได้พยายามพัฒนาที่วัดดูดิบ การผลิต การตลาด โดยผ่านการรวมกลุ่มองค์กรที่เป็นเครือข่ายก็จะก่อให้เกิดรายได้ภายในชุมชนภายใต้การบริหารจัดการทุนชุมชนที่สามารถก่อให้เกิดทรัพยากรที่ไม่มีค่ากลายเป็นมูลค่าที่มหาศาลให้แก่ชุมชน ทำให้ชุมชนมีรายได้และมีการพัฒนาในส่วนต่างๆตามมาที่ส่งผลให้ชุมชนเกิดการพัฒนาไปสู่ทางดีขึ้นตามลำดับ

จากการกล่าวมาข้างต้นจะสามารถสรุปได้ว่า การที่จะพัฒนาสตรีจะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาตนเองโดยเริ่มต้นจากครอบครัวของตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีมีความสุข จึงจะสามารถที่จะพัฒนากลุ่มองค์กร เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้เข้าสู่การเป็นผู้นำในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการสร้างกระบวนการและกำหนดทิศทางการพัฒนา ซึ่งจะต้องประกอบกับการที่มีสตรีจะต้องมีภาวะผู้นำ ในเรื่องของการเป็นผู้นำที่ดีในทุกด้าน มีศักยภาพในการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นตามลำดับ เพราะในปัจจุบันนี้สตรีไม่ได้ขาดโอกาสในการพัฒนา ไม่ได้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ดังนั้นสตรีควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้เป็นชุมชนในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกับบุรุษในสังคมและไม่จำเป็นที่สตรีจะต้องเป็นช้างเท้าหลังตลอดไป

4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มเป้าหมาย และประเภทของกลุ่มเป้าหมายให้กว้างขึ้น กล่าวคือ ควรจะทำการศึกษายบทบาททางการเมืองท้องถิ่นทั้งชายและหญิงในจำนวนที่เพิ่มขึ้น และควรศึกษายบทบาทหน้าที่ ความแตกต่างของชายและหญิง เพื่อนำผลสัมฤทธิ์มาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้ทราบว่าพบปัญหาอุปสรรค ตลอดจนมีแนวทางการแก้ไขที่สอดคล้องกันหรือไม่

ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่นให้กว้างขึ้น เพื่อให้เห็นภาพความชัดเจนในภาพรวมที่กว้างขึ้น ตลอดจนมีการศึกษายบทบาททางการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ได้รับนี้คาดว่าจะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการศึกษาต่อไปในระดับต่างๆ เป็นฐานข้อมูลในการพิจารณาปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่นทั้งภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาสำหรับกลุ่มนักการเมืองสตรีหรือกลุ่มผู้นำสตรีกลุ่มเดิมหรือกลุ่มที่เพิ่งเริ่มต้นหรือกำลังตัดสินใจในการจะเข้ามามีบทบาททางการเมืองท้องถิ่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- จิตประชา มูลสมบัติ. (2549). *บทบาทของสตรีในทางการเมืองท้องถิ่นในตำบลสันกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จิรภา ดามัง. (2550). *ความคาดหวังการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของสตรีในจังหวัดอุตรดิตถ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. อุตรดิตถ์.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. (2527). *การศึกษารัฐศาสตร์แนวคิดวิทยาการเมืองในหลักและวิชาการศึกษารัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธีระวุฒิ ปัญญา. (2556). *STRONG WOMEN STRONG HEART ผู้หญิงที่เกิดมาเพื่อเป็นยอดคน ยอดหญิงหัวใจเพชร*. กรุงเทพฯ : แสบปู้ค.
- เขาวเนตร ลิ้มรัช. (2549). *ศึกษาเงื่อนไขและกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งการเมืองท้องถิ่นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นสตรีในจังหวัดภูเก็ต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ภูเก็ต.
- สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. (2539). *ทัศนคติทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โครงการเอกสารและตำรา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุพินดา เกิดมาลี. (2547). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตพื้นที่อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.
- สุภา บุญชัยย์. (2549). *ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาททางการเมืองของกลุ่มสตรี : เฉพาะกรณีกลุ่มสตรีอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อรวรรณ ฤาชา. (2547). *แรงจูงใจ อุปสรรค และกลยุทธ์ในการเลือกตั้งของนักการเมืองท้องถิ่นสตรี ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดตาก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- Almond, G.A. and S. Verbr. (1965). *The civil Culture*. Boston : Little Brown.
- Gabriel A.almond. (1956). *Comparative Political Systems*. Boston : Little Brown.

Huntington, Samuel P. and Nelson Joan. (1988). *M.No easy Choice: Political Palicipation and Developing Countries..*Cambridge. Mass : Harvard University Press.

Milbrath, lester W.andGole, M.L. (1972). *Political Participation in How and Why Do People Get Involved in Politics..* P.28 2nd ed. Chicago : Road McNally collage Publishing.

Nie, Norman H. and Verba Sidney. (1975). *The Hanbook of Political Science Voi.4.* Massachsetts Addison Wesley.

Pye, Lucian W. (1966). *Aspect of Political Development.* Boston : Little Brown.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แบบสอบถาม

เรื่อง

ปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลวง
 ต.หนองหลวง อ.ท่าตะโก จ.นครสวรรค์

คำชี้แจง

การเมือง

ความมุ่งหมายของแบบสอบถามนี้ เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีใน

ท้องถิ่น ดังนั้น การให้คำตอบของท่านจะถือเป็นข้อมูล มิได้มีผลกระทบต่อท่าน
 ด้วยประการใดๆ และขอให้ท่านอ่านคำแนะนำในการตอบคำถามแต่ละส่วนให้
 เข้าใจก่อนตอบ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล**คำแนะนำ**

โปรดเติมข้อความหรือทำเครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงและ
 เกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด โปรดตอบให้ครบทุกข้อ

1. อายุ

- 1) อายุระหว่าง 25- 40 ปี
- 2) อายุระหว่าง 41 - 60 ปี
- 3) อายุ 60 ปีขึ้นไป

2. ระดับการศึกษา

- 1) ประถมศึกษา หรือเทียบเท่า
- 2) มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า
- 3) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรืออนุปริญญา
- 4)ปริญญาตรี
- 5) อื่นๆ (ระบุ).....

3. อาชีพ

- 1) เกษตรกรรม
- 2) ค้าขาย
- 3) รับจ้าง
- 4) ประกอบธุรกิจ
- 5) อื่นๆ (ระบุ).....

4. สถานภาพ

- โสด   สมรส   หม้าย   หย่า   อื่นๆ.....

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- 1) ต่ำกว่า 10,000 บาท
- 2) 10,000 – 20,000 บาท
- 3) สูงกว่า 20,000 บาท

6. การสนับสนุนจากชุมชน เช่น นักการเมืองระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และข้าราชการในการเป็นนักการเมืองท้องถิ่น

- 1) ไม่มีผู้สนับสนุน
- 2) มีผู้สนับสนุน

7. การเป็นสมาชิกองค์กร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองระดับชาติหรือเคยทำงานให้กับพรรค
- 2) เคยเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์, กลุ่มสหกรณ์ และกลุ่มสตรีแม่บ้าน
- 3) เคยทำงานเป็นอาสาสมัคร เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, อาสาป้องกันหมู่บ้าน, อาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือน(อปพร.)
- 4) เคยเข้ารับการอบรม เช่น ลูกเสือชาวบ้าน, ไทยอาสาป้องกันชาติ
- 5) อื่นๆ (ระบุ).....

8. ระยะเวลาการทำงาน

- 1) น้อยกว่า 5 ปี
- 2) ระหว่าง 5 -10 ปี
- 3) มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น

คำแนะนำ ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับข้อความต่อไปนี้เกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น ให้ท่านตอบตามทัศนคติของท่าน

ปัจจัยส่งเสริมในด้านการแสวงหาชื่อเสียง

- 1. มีโอกาสสวมเครื่องแบบนักการเมืองท้องถิ่นที่สง่างาม เป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับวงศ์ตระกูล.....
.....
- 2. การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นจะสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองเป็นที่รู้จักของข้าราชการและคนในสังคมโดยทั่วไป.....
.....
- 3. ได้รับการยกย่องว่าเป็นคนที่มีชื่อเสียงมีตำแหน่งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวบ้าน.....
.....
- 4. นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้กว้างขวาง สามารถสร้างฐานในท้องถิ่นเพื่อการเลือกตั้งในระดับอื่นๆ เช่น สจ. สส.....
.....
- 5. เพื่อความสำเร็จ ความสมหวังในชีวิตจึงตัดสินใจมาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เช่น เป็นฐานหรือทางในการสร้างโอกาสทางธุรกิจ.....
.....

ปัจจัยส่งเสริมในการตอบสนองความต้องการของจิตใจ

- 6. ข้าพเจ้ามีความใฝ่ฝันตั้งแต่วัยเด็กว่าเมื่อโตขึ้นจะเป็นผู้นำของชุมชน.....
.....
- 7. ในวัยเด็กข้าพเจ้าถูกมองว่าเป็นคนไม่มีความสามารถ การเป็นนักการเมืองท้องถิ่นสามารถลบปมด้อยนี้ได้.....
.....

8. ข้าพเจ้ามีความฝันที่จะทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า เพื่อให้สมกับความ
ตั้งใจที่อยากจะมาเป็นนักการเมืองท้องถิ่น.....

ปัจจัยส่งเสริมในการรักษาความเป็นธรรมในสังคม

9. ข้าพเจ้าเห็นว่าความเป็นธรรมสามารถสร้างขึ้นได้ด้วยตัวเองเป็นอันดับแรก.....

10. การกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกันเป็นหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่น

ปัจจัยส่งเสริมด้านการรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่น

11. การกำหนดข้อบัญญัติในการใช้จ่ายงบประมาณให้ทั่วถึงและทำโครงการให้ครอบคลุม
ทุกพื้นที่.....

12. การกำหนดนโยบายในการบริหารงานให้มีความรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ เช่น ดูแล
สาธารณูปโภคพื้นฐาน ถนน ประปา เป็นต้น.....

13. การตรวจสอบความโปร่งใสในการดำเนินงาน โครงการต่างๆ ของการพัฒนาท้องถิ่น

14. การดำเนินนโยบายที่หาเสียงไว้ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างเป็น
รูปธรรม

15. การสนองความต้องการของประชาชนให้ประชาชน และผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วม เช่น
การเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นในแต่ละ โครงการของท้องถิ่น.....

ปัจจัยส่งเสริมด้านการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว นักธุรกิจ และการเมือง

16. ได้รับการสนับสนุนและผลักดันจากครอบครัวเนื่องจากสมาชิกในครอบครัวสนใจการเมือง.....
.....

17. มีฐานะพอที่จะสนับสนุนตัวเองได้.....
.....

18. ได้รับการสนับสนุนจากนักธุรกิจ/นายทุน.....
.....

19. ได้รับการสนับสนุนจากผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู ตำรวจ เป็นต้น.....
.....

20. ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มมวลชน.....
.....

ปัจจัยส่งเสริมด้านการได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

21. มีการช่วยเป็นหัวคะแนนในการหาเสียงเลือกตั้ง.....
.....

22. มีการช่วยสนับสนุนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง.....
.....

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของบทบาทสตรีในการเมืองท้องถิ่น

.....
.....
.....

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

.....
.....
.....

ขอบคุณที่ท่านกรุณาใช้เวลาและให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามฉบับนี้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวกุลิสรา ก้อนจันทร์เทศ
วัน เดือน ปีเกิด	23 กุมภาพันธ์ 2516
สถานที่เกิด	ท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ 2536
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านสระเกตุโมรี อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่ธุรการโรงเรียน

